

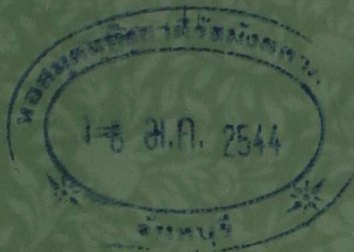
357
1811/22

สารกรมศิลปากร

www.fad.moe.go.th

FINE ARTS DEPARTMENT NEWSLETTER ปีที่ ๑๓ ฉบับที่ ๑๓๓ มกราคม พ.ศ. ๒๕๕๓ ISSN 0857-527x

เรื่องจากปก

กองบรรณาธิการ

ภาพโดย วราณี แจ่มนาม : อวิชชัย รามณี

พิเภก

พิเภก (ทศคีรีวงศ์) (กษัตริย์กรุงลงกา องค์ที่ ๔)

สี่เขียว ๑ หน้า ๒ มือ มงกุฎน้ำเต้ากลม ยอดหางไหล ปากแฉะ
เขี้ยวตัด ตาจรเข้ โอรสองค์ที่ ๓ ของท้าวลัสเตียนกับนางรัชฎา มี
ความรอบรู้ในคัมภีร์ไตรเพท และโหราศาสตร์ มีกระดานชนวนและ
แว่นประจำกาย

สารกรมศิลปากร

วารสารรายเดือน กรมศิลปากร กระทรวงศึกษาธิการ ปีที่ ๑๓ ฉบับที่ ๗ เดือนกรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๔๓

สืบทิต

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

เสด็จฯ ทรงเปิดพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ สตูล

๒๒

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

เสด็จฯ ทรงเปิดนิทรรศการพิเศษเนื่องในวันอนุรักษ์มรดกไทย

๓

กรมศิลปากรจัดโครงการดูแลทรัพย์สินทางศิลปวัฒนธรรมของชาติ
ของพระสังฆาธิการ

๔

กรมศิลปากรจัดฝึกอบรมเทคนิคการตรวจพิสูจน์โบราณวัตถุ

๔

เทศกาลภาพยนตร์เกาหลีที่หอภาพยนตร์แห่งชาติ

๕

พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ เชียงใหม่ ปรับปรุงการจัดนิทรรศการถาวร

๖

แนวทางในการบริหารจัดการมรดกทรัพย์สินทางวัฒนธรรม

ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒

๖

งานกรมศิลป์

๕๐ ปี หอจดหมายเหตุแห่งชาติ ประมวลภาพแบบตราไปรษณียากรไทย

๘

การป้องกันและกำจัดแมลง (ตอนที่ ๒)

๑๐

เอกสารโบราณ

๑๔

ชวนรู้

การขออนุญาตทำการค้าโบราณวัตถุศิลปวัตถุ

๑๖

เทวดารักษาจักร

๑๘

จากสนาม

โครงการเยาวชนไทยร่วมใจอนุรักษ์ศิลปกรรมท้องถิ่น

๒๐

แหล่งโบราณคดีภูเขาชะลา

๒๕

ที่ปรึกษา

นาวาอากาศเอกอาวุธ เงินชูกลิ่น
นางกนกพร อรรถราภรณ์
นายอารักษ์ สังหิตกุล
นายวิระ โรจน์พจนรัตน์
นางโสมสุดา ลียะวณิช

บรรณาธิการอำนวยการ

นายชุมพล สอนเสริม

ผู้ช่วยบรรณาธิการ

นางสาวอารีพร อำนวยกิจเจริญ

กองบรรณาธิการ

นางจุฑาทิพย์ โคตรประทุม
นางสาวศรััทธา หอมขื่น
นางสาวนรรัตน์ พรหมน้อย
นางรัชณี งามเจริญ
นางสาวกรรณิการ์ มณีवास
นางสาววันเพ็ญ พรเลิศศักดิ์
นายลักขมิกน กาญจนินทุ
นางสาวปาริชาติ คำชัย
นางสาวณัฏฐากร พลัฒประสิทธิ์
นางสาวกมลณี มีแก้ว
นางสาววันดี จิระนะ

ฝ่ายภาพและศิลปกรรม

นายสิงห์คม บริสุทธิ์
นายชาญณรงค์ คงโคคา
นางสาววราณี แจ่มนาม
นางสาวกรรมา นุตะศรีนทร์

ฝ่ายจัดการ

นางเพียงใจ นุตะศรีนทร์
นายทวีศักดิ์ ห้ามไธสง
นายบัณฑิต ศิริรัมย์
นางสาวกัญญา ทองบ้านเกาะ
นางสาวนาถณัน จันทวัน
นางสาวสุดารัตน์ ประภาชนะ

จัดทำโดย

ฝ่ายเผยแพร่และประชาสัมพันธ์
สำนักงานเลขานุการกรม
กรมศิลปากร ถนนหน้าพระธาตุ
กรุงเทพมหานคร ๑๐๒๐๐
โทร. ๒๒๔-๒๐๕๐, ๒๒๒-๓๕๖๙
โทรสาร ๒๒๒-๐๙๓๔

พิมพ์

บริษัท พริตเทิล จำกัด
โทร. ๙๕๔-๓๐๖๐-๒
โทรสาร ๕๐๔-๓๐๘๕

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จฯ ทรงเปิดพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ สตูล

พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว คราวเสด็จ
ปักชำได้ แต่มิได้ประทับพักแรม ต่อมาได้ใช้เป็นบ้าน
พักและศาลาว่าการเมืองสตูล จนกระทั่งสงครามโลก
ครั้งที่ ๒ ราวปี พ.ศ. ๒๔๘๔ อาคารหลังนี้ถูกใช้เป็น
กองบัญชาการทหารญี่ปุ่น ใช้เป็นสำนักงานเทศบาล
และใช้เป็นศาลากลางจังหวัดตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๔๙๐ -
๒๕๐๖ เป็นที่ว่าการอำเภอสตูลในปี พ.ศ. ๒๕๐๘
เป็นโรงเรียนเทศบาล ๑ แล้วจึงใช้เป็นสำนักงานกอง
รักษาความมั่นคงภายใน (กอ.รมน.) ตามลำดับ

กรมศิลปากรได้ประกาศขึ้นทะเบียนคฤหาสน์
กูเด็นเป็นโบราณสถานแห่งชาติ เมื่อวันที่ ๑๔ กุมภาพันธ์
พ.ศ. ๒๕๓๒ มีพื้นที่โบราณสถานประมาณ ๑ ไร่ ๓ งาน
๑๕ ตารางวา ในปี พ.ศ. ๒๕๓๗ กรมศิลปากรได้เริ่ม
ดำเนินการปรับปรุงอาคารโบราณสถานคฤหาสน์กูเด็น
เพื่อใช้เป็นพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติประจำเมือง เป็น
แหล่งรวบรวมและจัดแสดงประวัติศาสตร์เมือง ตลอดจน
ขนบธรรมเนียมประเพณีและวิถีชีวิตของชาวสตูล
ตามนโยบายของคณะรัฐมนตรีที่ให้กรมศิลปากรขยาย
กิจการพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติให้ครบทุกจังหวัด

พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ สตูล มีลักษณะสถา-
ปัตยกรรมเป็นตึก ๒ ชั้น ก่ออิฐถือปูนแบบตะวันตก
ตัวอาคารมีแผนผังเป็นรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัส มีมุขยื่นออก
มาด้านหน้า หลังคาทรงปั้นหยา องค์กรประกอบภายใน
ใช้ไม้เป็นส่วนใหญ่ กรมศิลปากรได้จัดแสดงภายใน
อาคาร โดยแบ่งหัวข้อออกไปตามห้องต่างๆ รวม ๑๐
ห้อง แต่ละห้องมีการจัดแสดงตามเนื้อหา เพื่อผู้ศึกษา
จะได้เข้าใจง่ายขึ้น

พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ สตูล จะเป็นแหล่ง
สอนวิชาประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมท้องถิ่นที่ช่วยให้
ประชาชนเห็นความสำคัญของประวัติของท้องถิ่น
ได้อย่างดีและสามารถเปิดบริการให้เข้าชมและศึกษา
ค้นคว้าต่อไป

กรมศิลปากรได้ดำเนินการปรับปรุงอาคาร
โบราณสถานคฤหาสน์กูเด็น จังหวัดสตูล เพื่อจัดตั้ง
เป็นพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติประจำเมือง ตั้งแต่ปี
พุทธศักราช ๒๕๔๓ ขณะนี้การดำเนินการแล้วเสร็จ
สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
เสด็จพระราชดำเนินทรงเปิดพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ
สตูล อำเภอเมือง จังหวัดสตูล เป็นส่วนหนึ่งของงาน
วันอนุรักษ์มรดกไทย พุทธศักราช ๒๕๔๓ เมื่อวันที่ ๙
มิถุนายน ๒๕๔๓ เวลา ๑๐.๓๐ น.

พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ สตูล ได้ปรับปรุงขึ้น
จากคฤหาสน์กูเด็น ที่สร้างขึ้นโดยพระยาภูมินารถ-
ภักดีหรือต่วนภูบาฮารุดดิน บินดามะหงง เจ้าเมือง
สตูลในสมัยรัชกาลที่ ๕ มีลักษณะสถาปัตยกรรมแบบ
ยุโรปสมัยอาณานิคม สร้างขึ้นเพื่อใช้เป็นที่พักของ

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จทรงเปิดนิทรรศการพิเศษเนื่องในวันอนุรักษ์มรดกไทย

กรมศิลปากรกำหนดจัดนิทรรศการพิเศษเนื่องในงานวันอนุรักษ์มรดกไทย ปีพุทธศักราช ๒๕๔๓ เรื่อง “ภูมิปัญญาไทยในงานศิลป ถิ่นเมืองกรุง” ระหว่างวันที่ ๘ มิถุนายน - ๓๐ กันยายน ๒๕๔๓ โดยสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จฯ ทรงเปิดนิทรรศการ เมื่อวันที่ ๗ มิถุนายน ๒๕๔๓ เวลา ๑๖.๐๐ น. ณ พระที่นั่งอัสราภินิศจัย พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พระนคร

คณะกรรมการอำนวยการวันอนุรักษ์มรดกไทย ซึ่งมีนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน ได้กำหนดแนวทางการดำเนินกิจกรรมวันอนุรักษ์มรดกไทยประจำปีพุทธศักราช ๒๕๔๑ - ๒๕๔๔ เป็นปีแห่งการอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นและสืบทอดภูมิปัญญาไทย โดยกรมศิลปากรได้จัดนิทรรศการพิเศษเป็นกิจกรรมสนับสนุนต่อเนื่องกันทุกปี

ในปีพุทธศักราช ๒๕๔๓ กรมศิลปากรกำหนดจัดนิทรรศการพิเศษเนื่องในวันอนุรักษ์มรดกไทย เรื่อง “ภูมิปัญญาไทยในงานศิลป ถิ่นเมืองกรุง” เนื้อหาของนิทรรศการเกี่ยวเนื่องกับงานศิลปหัตถกรรมของชาวกรุงเทพมหานครทั้งที่เป็นผลงานที่สะท้อนถึงภูมิปัญญาที่เกี่ยวข้องกับศาสนา ชีวิตความเป็นอยู่ รสนิยม ความสุนทรีย์ ความรื่นเริงในชีวิตประจำวัน ที่คนกรุงเทพฯ สร้างสรรค์ขึ้นเพื่อตอบสนองประโยชน์ใช้สอยในชีวิตประจำวันและตอบสนองอารมณ์ความรู้สึก โดยผ่านการทดลอง เลือกรส สัมผัส และพัฒนาขึ้นเป็นลำดับให้สอดคล้องกับสังคมและสิ่งแวดล้อมอย่างเหมาะสมเป็นเวลานานับร้อยปี

ศิลปหัตถกรรมเหล่านี้ มีการสืบทอดต่อกันมาในแถบถิ่นฐานย่านเก่าแก่ของกรุงเทพมหานครจนเป็นเอกลักษณ์ปรากฏอยู่เป็นตำนาน ชื่อถนน ตรอก ซอย และบ้านหลายแห่ง แจ้งอยู่ในวรรณกรรมต่างๆ มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักในหมู่ชาวกรุงเทพฯ และคนไทยโดยทั่วไปมานานหลายชั่วอายุคน ได้แก่ งานเครื่องถม บ้านพานถม การตีทองคำเปลว ย่านสีแยกคอกวัว งาน

ใบลาน ย่านบางขุนพรหม งานช่างทอง ชุมชนจักรพงษ์ การทำดอกไม้ไฟ บ้านดอกไม้ การทำน้ำอบและธูปหอม ย่านถนนมหาไชย งานสลักไม้ ย่านถนนบำรุงเมือง บุหรี่สีกัก ย่านถนนเฟื่องนคร การทำบาตรบุ บ้านบาตร งานทำศิระชะโงกของลุงชิต บ้านบาตร งานทอผ้าฝ้าย-ไหม บ้านครัว หุ่นละครเล็ก คณะโจหลุยส์ ย่านบางซื่อ หุ่นกระบอกนางขึ้น สกุลแก้ว บ้านขมิ้น งานหล่อประติมากรรม บ้านช่างหล่อ การทำเครื่องทองลงหิน บ้านบุญ และการทำศิระชะโงกของนายสุข เพ็ญ ย่านบางลำไย

การจัดแสดงนิทรรศการครั้งนี้ประกอบด้วยโบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ อันเป็นผลงานของช่างฝีมือในอดีต รวมทั้งผลงานของช่างฝีมือปัจจุบัน ตลอดจนวัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้ในการผลิตงานศิลปหัตถกรรม จากพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ จากหน่วยงานรัฐบาลและจากย่านร้านถิ่นต่างๆ ของกรุงเทพฯ นำมาจัดแสดงในบรรยากาศของเรือนโรง ร้านค้าแสดงถึงสภาพแวดล้อมของงานศิลปหัตถกรรม ตลอดจนวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชาวกรุงเทพฯ ในอดีตและปัจจุบัน

ผู้สนใจสามารถเข้าชมนิทรรศการฯ ได้ ตั้งแต่วันที่ ๘ มิถุนายน - ๓๐ กันยายน ๒๕๔๓ เวลา ๙.๐๐ - ๑๖.๐๐ น. ทุกวัน เว้นวันจันทร์ อังคาร และวันหยุดนักขัตฤกษ์

กรมศิลปากรจัดโครงการดูแล ทรัพย์สินทางศิลปวัฒนธรรมของชาติของพระสังฆาธิการ

สำนักโบราณคดีและพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ กรมศิลปากร จัดการประชุมถวายเป็นความรู้ในการดูแลทรัพย์สินทางศิลปวัฒนธรรมของชาติแด่พระสงฆ์และฆราวาส ระหว่างวันที่ ๒๒ - ๒๔ พฤษภาคม ๒๕๔๓ ณ วัดป่าเลไลยก์วรวิหาร จังหวัดสุพรรณบุรี โดยนายสมาน กลิ่นเกษร รองผู้ว่าราชการจังหวัดสุพรรณบุรี เป็นประธานในพิธีเปิด เมื่อวันที่ ๒๒ พฤษภาคม ๒๕๔๓

การถวายเป็นความรู้ในการดูแลรักษามรดกทางศิลปวัฒนธรรมแด่พระสังฆาธิการครั้งนี้ นับเป็นครั้งที่ ๔ ซึ่งกรมศิลปากรกำหนดให้จัดขึ้นใน ๔ ภูมิภาค คือครั้งแรกภาคเหนือ ที่จังหวัดเชียงใหม่ ครั้งที่ ๒ ภาคใต้ ที่จังหวัดนครศรีธรรมราช ครั้งที่ ๓ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ที่จังหวัดอุบลราชธานี และครั้งที่ ๔ ในเขตภาคกลางและภาคตะวันออก จัดขึ้นที่จังหวัดสุพรรณบุรี

การที่กรมศิลปากรจัดให้มีการประชุมสัมมนาถวายเป็นความรู้แด่พระสังฆาธิการและฆราวาสผู้สนับสนุนวัดในครั้งนี้ นับว่ามีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งที่พระสังฆาธิการและฆราวาสผู้สนับสนุนวัดจะได้มีโอกาสรับเอาความรู้ ทำความเข้าใจ และแลกเปลี่ยนความ

คิดเห็นระหว่างกัน และกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ ซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบดูแลงานทางด้านนี้ เพราะโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ นั้น เป็นเครื่องแสดงถึงวัฒนธรรม และเกียรติยศของชาติ แม้ว่ามรดกทางศิลปวัฒนธรรมบางแห่งกรมศิลปากรจะได้ประกาศขึ้นทะเบียนและอนุรักษ์ไว้บางส่วนแล้วก็ตาม แต่หน้าที่โดยตรงในการดูแลรักษาและทำนุบำรุงยังเป็นของวัดและประชาชนในท้องถิ่นนั้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันได้ระบุไว้อย่างชัดเจนเกี่ยวกับมรดกทางศิลปวัฒนธรรมของชาติในมาตรา ๖๙ ว่าบุคคลมีหน้าที่พิทักษ์ ปกป้อง และสืบสานศิลปวัฒนธรรมของชาติ และภูมิปัญญาท้องถิ่น ทั้งนี้ตามที่กฎหมายกำหนด

นอกจากนี้ในส่วนที่เป็นหน้าที่ของกรมศิลปากรจะต้องอาศัยความร่วมมือร่วมใจกับเจ้าอาวาสตลอดจนพระสงฆ์และพุทธศาสนิกชนที่อยู่ใกล้เคียง เพื่อจะได้ช่วยกันดูแลรักษามรดกทางศิลปวัฒนธรรมของชาติให้ดำรงอยู่สืบไป

กรมศิลปากรจัดฝึกอบรม เทคนิคการตรวจพิสูจน์โบราณวัตถุ

สำนักโบราณคดีและพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ กรมศิลปากร จัดฝึกอบรมเทคนิคการตรวจพิสูจน์โบราณวัตถุ ประเภทประติมากรรมหิน ครั้งที่ ๑ ระหว่าง วันที่ ๑๒ - ๑๖ มิถุนายน ๒๕๔๓ โดยมีนาวาอากาศเอกอาวุธ เงินชูกลิ่น อธิบดีกรมศิลปากร เป็นประธานในพิธีเปิดการฝึกอบรม เมื่อวันที่ ๑๒ มิถุนายน ๒๕๔๓ เวลา ๐๙.๐๐ น. ณ ห้องประชุมดำรงราช-

นุกาพ พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พระนคร

ปัจจุบันนี้มีการลักลอบค้า นำเข้าและส่งออกโบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ รวมถึงสิ่งเทียมโบราณวัตถุจากภายในและภายนอกประเทศเพื่อนบ้านอยู่เนืองๆ เสมอมา เพื่อให้การปฏิบัติงานของพนักงานเจ้าหน้าที่ อันได้แก่ นักโบราณคดี ภัณฑารักษ์ และเจ้าหน้าที่บริหารงานโบราณคดี ในการตรวจพิสูจน์เพื่อกำหนดอายุสมัย

การประเมินคุณค่าโบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และชิ้นส่วนโบราณสถาน ในรูปของคณะกรรมการตรวจสอบการดำเนินงานหรือสถานจัดแสดงโบราณวัตถุ หรือศิลปวัตถุ และคณะกรรมการตรวจพิสูจน์โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ ที่ขออนุญาตส่งหรือนำออกนอกราชอาณาจักร ตลอดจนให้บริการแก่ประชาชน ส่วนราชการ และผู้ร้องขอ ให้เป็นไปด้วยความถูกต้องและมีประสิทธิภาพ กรมศิลปากร จึงมีนโยบายที่จะพัฒนาบุคลากรให้มีความชำนาญในการตรวจพิสูจน์โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ ตลอดจนทราบถึงลักษณะการลอกเลียนแบบโบราณวัตถุ โดยเฉพาะอย่างยิ่งโบราณวัตถุ ศิลปวัตถุที่เป็นประติมากรรมประเภทหิน จึงจัดตั้งโครงการฝึกอบรมเทคนิคการตรวจพิสูจน์โบราณวัตถุ โดยวิทยากรผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้ความชำนาญ และประสบการณ์เฉพาะด้าน คือ นายอาวุธ สุวรรณาศรัย และนางจิราภรณ์ อรัณยะนาค

ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านวิทยาศาสตร์ (วิทยาศาสตร์การอนุรักษ์) กรมศิลปากร

การฝึกอบรมเทคนิคการตรวจพิสูจน์โบราณวัตถุประเภทประติมากรรมหิน ครั้งที่ ๑ นี้มีผู้เข้ารับการอบรมจำนวน ๓๐ คน ประกอบด้วยนักโบราณคดีและภัณฑารักษ์ ซึ่งรับผิดชอบในการตรวจสอบการดำเนินงานหรือสถานการจัดแสดงโบราณวัตถุ หรือศิลปวัตถุ และเป็นกรรมการตรวจพิสูจน์โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ ที่ขออนุญาตส่งหรือนำออกนอกราชอาณาจักร โดยเนื้อหาการฝึกอบรมประกอบด้วยความรู้พื้นฐานด้านศิลปะ - ประติมากรรมที่พบในประเทศไทย วิธีการอนุรักษ์หินทางวิทยาศาสตร์ และอบรมภาคปฏิบัติจากโบราณวัตถุภายในพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ พระนคร และพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ กาญจนบุรี

เทศกาลภาพยนตร์เกาหลี ที่หอภาพยนตร์แห่งชาติ

กรมศิลปากรร่วมกับสถานเอกอัครราชทูตสาธารณรัฐเกาหลี ประจำประเทศไทย จัดงานเทศกาลภาพยนตร์เกาหลี ระหว่างวันที่ ๒๖ มิถุนายน - ๒ กรกฎาคม ๒๕๕๓ เวลา ๑๒.๐๐ น. และ ๑๗.๓๐ น. โดยมี Mr.Moon - Han Yoon Information of Culture Officer สถานเอกอัครราชทูตสาธารณรัฐเกาหลี ประจำประเทศไทย แถลงข่าวและเปิดฉายภาพยนตร์รอบปฐมทัศน์ เรื่อง Spring in My Home Town เมื่อวันจันทร์ที่ ๑๙ มิถุนายน ๒๕๕๓ เวลา ๑๔.๐๐ น. - ๑๖.๓๐ น. ณ ห้องประชุมหอจดหมายเหตุแห่งชาติ ท่าวาสุกรี

เทศกาลภาพยนตร์เกาหลีจัดขึ้นเพื่อรำลึกถึงวาระแห่งการครบรอบ ๕๐ ปี สงครามเกาหลี เพื่อเสนอเหตุการณ์และผลกระทบของสงครามผ่านภาพยนตร์ ซึ่งมีเนื้อหาที่เกี่ยวกับผลกระทบของสงครามเกาหลีที่มีต่อผู้คนและก่อให้เกิดปัญหาต่างๆ ทั้งความขัดแย้งและปัญหาทางสังคมที่น่าสนใจ

วันจันทร์ที่ ๒๖ มิถุนายน ๒๕๕๓ ฉายภาพยนตร์

เรื่อง A Stray Bullet “กระสุนที่ไร้จุดหมาย”

วันอังคารที่ ๒๗ มิถุนายน ๒๕๕๓ ภาพยนตร์เรื่อง A Marine Corps who Never Return “นาวิกโยธินผู้ไม่กลับมา”

วันพุธที่ ๒๘ มิถุนายน ๒๕๕๓ ภาพยนตร์เรื่อง To the Starry Island “เกาะแห่งดวงดาว”

วันพฤหัสบดีที่ ๒๙ มิถุนายน ๒๕๕๓ เรื่อง A Man with Three Coffins “คำทำนาย?”

วันศุกร์ที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๕๓ เรื่อง Spring in My Home Town “ฤดูใบไม้ผลิในหมู่บ้านของฉัน”

วันเสาร์ที่ ๓๑ มิถุนายน ๒๕๕๓ ๑๐.๐๐ น. Spring in My Home Town ๑๒.๐๐ น. A Stray Bullet ๑๔.๐๐ น. A Marine Corps who Never Return

วันอาทิตย์ที่ ๒ กรกฎาคม ๒๕๕๓ ๑๒.๐๐ น. To the Starry Island ๑๔.๐๐ น. A Man with Three Coffins

พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ เชียงใหม่

ปรับปรุงการจัดนิทรรศการถาวร

พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ เชียงใหม่ ปรับปรุงการจัดนิทรรศการถาวร ทั้งด้านเนื้อหาวิชาการและเทคนิคการจัดแสดง กำหนดจัดนิทรรศการถาวร “ประวัติศาสตร์ โบราณคดี และชาติพันธุ์วิทยาของภาคเหนือ” ตั้งแต่วันที่ ๑๙ มิถุนายน ๒๕๔๓

พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ เชียงใหม่ เป็นพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติระดับภาคที่กรมศิลปากรจัดตั้งขึ้นเพื่อเป็นศูนย์กลางการศึกษา การอนุรักษ์ และบริการข้อมูลด้านศิลปวัฒนธรรมของจังหวัดเชียงใหม่ ตลอดจนภาคเหนือตอนบน ในปี พ.ศ. ๒๕๓๙ พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ เชียงใหม่ ได้รับการปรับปรุงซ่อมแซมต่อเติมตัวอาคารจัดแสดง ส่วนเนื้อหาวิชาการ เทคนิคการจัดแสดงภายในตัวอาคารจัดแสดงได้มีโครงการปรับปรุงในปี ๒๕๔๒ เมื่อพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ เชียงใหม่ ได้รับงบประมาณสนับสนุนจากโครงการเงินกู้ OECF เริ่มปรับปรุงเมื่อวันที่ ๑๘ ธันวาคม

๒๕๔๒ และเสร็จสิ้นในวันที่ ๑๙ มิถุนายน ๒๕๔๓ กำหนดจัดแสดงนิทรรศการถาวร “ประวัติศาสตร์ โบราณคดี และชาติพันธุ์วิทยาของภาคเหนือ” เพื่อนำเสนอเรื่องราวทางด้านประวัติศาสตร์ โบราณคดีของภาคเหนือ ให้ประชาชน นักเรียน นักศึกษา ตลอดจนนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศเข้าชม และศึกษา โดยแบ่งส่วนการจัดแสดงออกเป็น ๖ ส่วน คือ ธรณีสิ่งแวดล้อมและชีวิตดึกดำบรรพ์ ราชอาณาจักรล้านนา นครเชียงใหม่ได้มหาราชอาณาจักรสยาม ระบบเศรษฐกิจและการค้า การผลิตภาคเกษตรกรรมและอุตสาหกรรม และวิวัฒนาการศิลปะล้านนา

ผู้สนใจจะเข้าชมนิทรรศการสอบถามรายละเอียดเพิ่มเติมได้ที่พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ เชียงใหม่ โทร. (๐๕๓) ๒๒๑๓๐๘

แนวทางในการบริหารจัดการ มรดกทรัพย์สินทางวัฒนธรรม ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒

สำนักงานเลขาธิการ กรมศิลปากร จัดการบรรยายเรื่อง “แนวทางในการบริหารจัดการมรดกทรัพย์สินทางวัฒนธรรม ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒” โดย ศาสตราจารย์นายแพทย์เกษม วัฒนชัย อธิการบดีมหาวิทยาลัยหัวเฉียว เมื่อวันที่ ๑๔ มิถุนายน ๒๕๔๓ ณ ห้องประชุมหอสมุดแห่งชาติ

การบรรยายในครั้งนี้จัดขึ้นเพื่อให้ข้าราชการของกรมศิลปากรในระดับผู้บริหาร จำนวน ๑๔๐ คน มีความรู้ ความเข้าใจในเรื่องบทบาทหน้าที่ของกรม

ศิลปากรในการดำเนินงานด้านศิลปวัฒนธรรมของชาติ ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๔๐ เพื่อกำหนดทิศทางการดำเนินงานและมีส่วนร่วมในการกำหนดบทบาทหน้าที่ นอกจากนี้ยังมีการบรรยายเรื่อง “การสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี” โดยนายชาญวิทย์ ไกรฤกษ์ ผู้อำนวยการโครงการกระจายอำนาจการบริหารสู่ท้องถิ่น สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน

สถานที่ติดต่อ กรมศิลปากร

กรมศิลปากร

ถนนหน้าพระธาตุ เขตพระนคร กรุงเทพฯ ๑๐๒๐๐

๑. สำนักงานเลขานุการกรม

ถ.หน้าพระธาตุ กรุงเทพฯ ๑๐๒๐๐

โทร. ๒๒๔-๒๐๕๐, ๒๒๑-๗๘๑๑

โทรสาร ๒๒๑-๗๘๑๑

๒. กองคลัง

ถ.หน้าพระธาตุ กรุงเทพฯ ๑๐๒๐๐

โทร. ๒๒๑-๗๘๑๒ โทรสาร ๒๒๑-๙๑๙๗

๓. กองการเจ้าหน้าที่

ถ.หน้าพระธาตุ กรุงเทพฯ ๑๐๒๐๐

โทร. ๒๒๑-๔๑๔๕, ๒๒๑-๕๘๖๐

โทรสาร ๒๒๕-๓๒๐๙

๔. กองแผนงาน

๘๑/๑ ถ.ศรีอยุธยา เขตดุสิต กรุงเทพฯ ๑๐๓๐๐

โทร. ๒๘๒-๒๑๒๔ โทรสาร ๒๘๒-๐๐๕๓

๕. สำนักโบราณคดีและพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ

๘๑/๑ ถ.ศรีอยุธยา เขตดุสิต กรุงเทพฯ ๑๐๓๐๐

โทร. ๒๘๑-๖๗๖๖ โทรสาร ๒๘๑-๖๗๖๖

๖. สถาบันศิลปกรรม

๘๑/๑ ถ.ศรีอยุธยา เขตดุสิต กรุงเทพฯ ๑๐๓๐๐

โทร. ๒๘๒-๐๓๙๐, ๒๘๒-๕๔๔๗

โทรสาร ๒๘๒-๕๔๔๕

๗. สถาบันนาฏดุริยางคศิลป์

ถ.ราชินี เขตพระนคร กรุงเทพฯ ๑๐๒๐๐

โทร. ๒๒๔-๑๓๗๙ โทรสาร ๒๒๕-๙๐๙๗

๘. กองวรรณกรรมและประวัติศาสตร์

๘๑/๑ ถ.ศรีอยุธยา เขตดุสิต กรุงเทพฯ ๑๐๓๐๐

โทร. ๒๘๑-๐๓๘๒, ๒๘๑-๑๑๕๓

โทรสาร ๒๘๑-๐๓๘๒, ๒๘๑-๑๑๕๓

วัดพระสี่อิริยาบถ จ.กำแพงเพชร

๙. หอจดหมายเหตุแห่งชาติ

ถ.สามเสน เขตดุสิต กรุงเทพฯ ๑๐๓๐๐

โทร. ๒๘๑-๙๙๙๙, ๒๘๑-๕๓๔๑, ๒๒๘-๕๑๗๔

โทรสาร ๒๒๘-๕๑๗๒

๑๐. หอสมุดแห่งชาติ

ถ.สามเสน เขตดุสิต กรุงเทพฯ ๑๐๓๐๐

โทร. ๒๘๑-๗๕๓๐, ๒๘๑-๕๔๔๙

โทรสาร ๒๘๑-๕๔๔๙

๕๐ ปี หอจดหมายเหตุแห่งชาติ

ประกวดภาพแบบตราไปรษณียากรไทย

เอ่ยชื่อหอจดหมายเหตุแห่งชาติ คงมีหลายคนยังไม่ทราบว่าเป็นหน่วยงานที่อยู่ในสังกัดใด และมีหน้าที่อะไร วารสารศิลปากรฉบับนี้ เราจะไปทำความรู้จักกับหอจดหมายเหตุแห่งชาติ หน่วยงานหนึ่งในความดูแลของกรมศิลปากร กระทรวงศึกษาธิการ

หอจดหมายเหตุแห่งชาติ ได้รับการสถาปนาเป็นหน่วยงานระดับกอง ในกรมศิลปากรอย่างเป็นทางการเมื่อวันที่ ๑๔ สิงหาคม ๒๔๙๕ กำลังจะมีอายุครบ ๕๐ ปี ในปี ๒๕๔๕ ที่จะมาถึง เป็นหน่วยงานที่ให้บริการ “เอกสารจดหมายเหตุ” เพื่อการศึกษา ค้นคว้า วิจัย แก่เจ้าหน้าที่จากหน่วยงานราชการ และนักเรียน นิสิต นักศึกษา ตลอดจนประชาชนทั่วไป

เอกสารจดหมายเหตุที่มีให้บริการในหอจดหมายเหตุ หมายถึง เอกสารชิ้นกระแสดการปฏิบัติงานที่ส่วนราชการ สถาบัน องค์การ เอกชน ส่วนบุคคล ผลิตขึ้นหรือรับไว้เพื่อเป็นหลักฐานการดำเนินงาน และผ่านการประเมินคุณค่าแล้วว่าเป็นเอกสารสำคัญทางประวัติศาสตร์ของชาติ ในการศึกษาค้นคว้าวิจัย ถือว่าเอกสารจดหมายเหตุเป็นข้อมูลขั้นต้นที่สำคัญและเชื่อถือได้มากที่สุด

เอกสารจดหมายเหตุ แบ่งออกเป็น ๒ ประเภท คือ เอกสารจดหมายเหตุลายลักษณ์ ได้แก่ ใบบอกสารตรา หนังสือโต้ตอบ บันทึกรับข้อความ คำสั่ง ประกาศ พระราชบัญญัติ สถิติ รายงานการประชุม สิ่งพิมพ์ รัฐบาล และเอกสารโสตทัศนจดหมายเหตุ ได้แก่ ภาพถ่าย ฟิล์ม สไลด์ แถบบันทึกเสียง แถบวิดีโอเทป ภาพยนตร์ แผนที่ แบบแปลน โปสเตอร์ เป็นต้น

ปัจจุบันหอจดหมายเหตุแห่งชาติ ประกอบด้วย ฝ่ายต่างๆ ได้แก่ ฝ่ายบริหารงานทั่วไป ฝ่ายเอกสารสำคัญ ฝ่ายบันทึกเหตุการณ์ ฝ่ายบริหารเอกสาร หอภาพยนตร์แห่งชาติ หอจดหมายเหตุแห่งชาติเฉลิม

พระเกียรติ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช และหน่วยงานในภูมิภาค อันประกอบด้วย หอจดหมายเหตุในภูมิภาค ๙ แห่ง ได้แก่ นครศรีธรรมราช เชียงใหม่ ยะลา สงขลา ตรัง อุบลราชธานี พะเยา จันทบุรี สุพรรณบุรี และหอภาพยนตร์แห่งชาติ ศาลายา นครปฐม

ในโอกาสที่หอจดหมายเหตุแห่งชาติ จะมีอายุครบ ๕๐ ปี การสื่อสารแห่งประเทศไทยจะออกตราไปรษณียากรที่ระลึก หอจดหมายเหตุแห่งชาติจึงกำหนดจัดให้มีการประกวดตราไปรษณียากรและซองแรกจำหน่าย โดยมีรายละเอียดและเงื่อนไข ดังนี้

ตราไปรษณียากร ๑ ดวง แสดงให้เห็นถึงความเข้าใจเกี่ยวกับหอจดหมายเหตุแห่งชาติ เอกสารจดหมายเหตุประเภทต่างๆ การรวบรวมและการให้บริการ จดหมายเหตุแห่งชาติในรอบ ๕๐ ปีที่ผ่านมา และความก้าวหน้าของหอจดหมายเหตุแห่งชาติในอนาคต

ซองแรกจำหน่าย ออกแบบให้มีเนื้อหาสอดคล้องกับดวงตราไปรษณียากร และแสดงถึงการฉลอง ๕๐ ปี หอจดหมายเหตุแห่งชาติ

ขนาดและภาพแบบตราไปรษณียากร ให้ออกแบบตามแนวนอน ขนาด ๒๗ x ๑๖.๒ ซม.

แบบซองแรกจำหน่าย ให้ออกแบบที่จะใช้พิมพ์บนซองแรกจำหน่าย ขนาดซอง ๑๑.๕ x ๑๖.๕ ซม.

การใช้สี ไม่จำกัดจำนวนและชนิดของสี

เงื่อนไข

๑. ภาพแบบตราไปรษณียากรที่ส่งเข้าประกวดต้องมีภาพตรงกับหัวเรื่องที่กำหนดไว้

๒. ต้องออกแบบภาพตราไปรษณียากรบนกระดาษขาวที่มีความหนาพอสมควร (ประมาณไม่เกิน

๑.๕ มม.) และต้องมีขนาดใหญ่กว่าขนาดของภาพที่กำหนดไว้ทั้ง ๔ ด้านๆ ละไม่น้อยกว่า ๔ ซม.

๓. ภาพต้นแบบไม่จำกัดเทคนิคหรือกรรมวิธีทำ อาจใช้จากฝีมือวาดของตนเองหรือใช้เทคนิคผสมได้

๔. ภาพแบบตราไปรษณียากรจะบรรจุตัวอักษรและตัวเลข ดังนี้ ประเทศไทย THAILAND ชนิดราคา ๕๐ ปี การสถาปนาหอจดหมายเหตุแห่งชาติ ๒๕๔๕ 50TH Anniversary of National Archives 2002 ตัวอักษรและตัวเลขดังกล่าว การสื่อสารแห่งประเทศไทยจะเขียนเอง เมื่อนำภาพที่ได้รางวัลนั้นๆ มาจัดพิมพ์ตราไปรษณียากรในเนื้อที่ที่กำหนดไว้ดังตัวอย่าง ทำระเบียบการประกวด ฉะนั้น ขอให้ผู้ออกแบบปรับภาพและแนวความคิดให้เหมาะสมกับเนื้อที่ ตัวอักษร และตัวเลขด้วย

๕. จะส่งภาพเข้าประกวดก็แบบก็ได้ โดยให้เขียนชื่อภาพ ชื่อเจ้าของภาพไว้ที่ด้านหลังของภาพแต่ละแบบด้วย

๖. ภาพที่ส่งเข้าประกวดจะต้องส่งที่ฝ่ายบริหารทั่วไป หอจดหมายเหตุแห่งชาติ ถนนสามเสน เขตดุสิต กรุงเทพฯ ๑๐๓๐๐ ภายในวันที่ ๓๑ ธันวาคม ๒๕๔๓ หากส่งทางไปรษณีย์จะถือตราประทับของการสื่อสารแห่งประเทศไทยเป็นสำคัญ

๗. หอจดหมายเหตุแห่งชาติ จะเชิญผู้ทรงคุณวุฒิจากการสื่อสารแห่งประเทศไทย เป็นกรรมการร่วมกับคณะกรรมการของกรมศิลปากร เพื่อพิจารณาและตัดสินภาพแบบตราไปรษณียากรที่จะส่งเข้าประกวด ผลการตัดสินของคณะกรรมการถือเป็นเด็ดขาด และจะประกาศผลในวันที่ ๓๑ มีนาคม ๒๕๔๔

๘. ภาพแบบตราไปรษณียากรที่ได้รับรางวัลตกเป็นกรรมสิทธิ์ของการสื่อสารแห่งประเทศไทย

๙. หอจดหมายเหตุแห่งชาติขอสงวนสิทธิ์ให้การสื่อสารแห่งประเทศไทย ในการดัดแปลง แกะไขภาพแบบตราไปรษณียากรที่ได้รับรางวัลตามความเหมาะสม เมื่อจะจัดพิมพ์เป็นตราไปรษณียากร

๑๐. ผู้ส่งภาพแบบตราไปรษณียากรเข้าประกวด

จะต้องแนบนามจริงและตำบลที่อยู่โดยละเอียด รวมทั้งหมายเลขโทรศัพท์ เพื่อความสะดวกในการติดต่อ

๑๑. ภาพที่ไม่ได้รับรางวัล ผู้ส่งต้องติดต่อขอรับคืนได้ที่ ฝ่ายบริหารทั่วไป หอจดหมายเหตุแห่งชาติ ถนนสามเสน เขตดุสิต กรุงเทพฯ ๑๐๓๐๐ ภายในวันที่ ๓๐ เมษายน ๒๕๔๔ มิฉะนั้นจะถือว่าสละสิทธิ์ไม่ขอรับภาพคืน

๑๒. ภาพแบบตราไปรษณียากรที่ได้รับรางวัล และภาพที่เหมาะสมบางภาพ จะนำไปตั้งแสดงให้ประชาชนชมในงานนิทรรศการ ๕๐ ปี การสถาปนาหอจดหมายเหตุแห่งชาติ ในวันที่ ๑๔ สิงหาคม ๒๕๔๕

รางวัล

รางวัลที่ ๑ จำนวน ๑ รางวัล เงินสด ๕,๐๐๐ บาท
รางวัลที่ ๒ จำนวน ๑ รางวัล เงินสด ๔,๐๐๐ บาท
รางวัลที่ ๓ จำนวน ๑ รางวัล เงินสด ๓,๐๐๐ บาท
และรางวัลชมเชย ๓ รางวัลๆ ละ ๑,๐๐๐ บาท รวมเป็นเงินทั้งสิ้น ๑๕,๐๐๐ บาท

ผู้สนใจสามารถขอรายละเอียดเพิ่มเติมได้ที่ หอจดหมายเหตุแห่งชาติ ถนนสามเสน เขตดุสิต กรุงเทพฯ ๑๐๓๐๐ โทรศัพท์ ๒๕๑๙๙๙๙ โทรสาร ๖๒๕๕๑๗๒

การป้องกันและกำจัดแมลง (ตอนที่ ๒)

ฉบับนี้เราจะมาทำความเข้าใจกับวิธีการกำจัดแมลงต่อจากฉบับที่แล้ว คือ การกำจัดแมลงด้วยวิธีฟิสิกส์

วิธีฟิสิกส์

เป็นการกำจัดแมลงโดยใช้วิธีกายภาพ เช่น ใช้ความร้อน ความเย็น รังสี ลดความชื้น ลดออกซิเจน ใช้คลื่นเสียง ใช้อุปกรณ์ไฟฟ้า เพื่อให้แมลงตายหรือไม่สามารถเจริญเติบโตหรือขยายพันธุ์ได้ตามปกติ หรือทำหน้าที่สกัตกัน ไล่ หรือกักเก็บแมลงมิให้เข้ามาทำอันตรายต่อวัตถุ วิธีการเหล่านี้กำลังเป็นที่นิยมของนักอนุรักษ์อยู่ในปัจจุบัน เนื่องจากปราศจากสารเคมีที่อาจทำให้เกิดมลพิษ หรือทำให้เกิดผลเสียต่อสุขภาพของผู้ปฏิบัติงาน

การกำจัดแมลงโดยใช้ความร้อน

วิธีการกำจัดแมลงที่ได้ผลดีวิธีหนึ่ง คือ การให้ความร้อน โดยการอบในเตาอบ (dry oven) แมลงน้อยชนิดที่สามารถทนความร้อน ๕๐ - ๖๐ องศาเซลเซียส เป็นเวลานานๆ ด้วยเหตุนี้หลายหน่วยงานจึงนิยมกำจัดแมลงโดยการอบความร้อน ผลการทดลองพบว่า ถ้าอบวัตถุที่มีมอดที่ทำลายไม้ที่อุณหภูมิ ๕๕ องศาเซลเซียส ความชื้นสัมพัทธ์ ๘๐% ใช้เวลา ๓ - ๗ ชั่วโมง (ขึ้นอยู่กับความหนาของไม้) จะทำลายแมลงได้ แต่วิธีการนี้มีข้อจำกัดสำหรับศิลปโบราณวัตถุ หนังสือ และเอกสารโบราณ เพราะความร้อนอาจทำให้วัตถุเสื่อมสภาพมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งอินทรีย์วัตถุมักกรอบเปราะ บิดงอมากขึ้นกว่าเดิมหลังจากได้รับความร้อนเป็นเวลานาน เพราะฉะนั้นก่อนใช้วิธีนี้ควรพิจารณาสภาพของวัตถุให้รอบคอบเสียก่อน โดยเฉพาะอย่างยิ่งหนังสือ เอกสารโบราณ วัตถุสารสนเทศ โบราณเครื่องจักสาน ขนสัตว์ แสตมป์ และวัสดุที่ทำจาก

กระดาษและเส้นใยต่างๆ เกิดความเปลี่ยนแปลงได้ง่ายเมื่อได้รับความร้อน

กำจัดแมลงโดยการแช่แข็ง

การกำจัดแมลงโดยการแช่แข็ง เป็นวิธีการที่นิยมมากในปัจจุบัน เนื่องจากเป็นวิธีที่ปลอดภัย ประหยัด ไม่มีสารเคมีใดๆ เข้ามาเกี่ยวข้อง และเจ้าหน้าที่สามารถปฏิบัติงานได้เองโดยไม่จำเป็นต้องใช้อุปกรณ์ที่มีราคาแพงมาก

ตามทฤษฎีเมื่อลดอุณหภูมิลงต่ำกว่าจุดเยือกแข็งแมลงจะเกิดอาการ Hypothermia โดยในระยะแรกแมลงจะควบคุมการทำงานของร่างกายไม่ได้ และจะตายในเวลาต่อมา เนื่องจากเมื่อลดอุณหภูมิลงจนถึงจุดเยือกแข็งหรือต่ำกว่า น้ำในเซลล์ต่างๆ จะลดลง หรือเซลล์อาจเกิดอาการบวมเนื่องจากเกิดการ osmosis หรืออาจเกิดก้อนน้ำแข็งเล็กๆ ขึ้นภายในเซลล์ ทำให้แมลงไม่สามารถดำรงชีพตามปกติได้ ประสิทธิภาพในการกำจัดแมลงโดยการแช่แข็งจะสูงยิ่งขึ้นหากทำการลดอุณหภูมิอย่างรวดเร็ว เพราะหากค่อยๆ ลดอุณหภูมิอย่างช้าๆ ตัวหนอนของแมลงบางชนิดจะคายน้ำออกจากตัว ทำให้ภายในร่างกายเหลือเพียงไขมัน ซึ่งไม่เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ทำให้เกิดอันตรายเมื่อลดอุณหภูมิลงจนถึงจุดเยือกแข็ง แมลงในเขตร้อนจะทนทานต่ออุณหภูมิต่ำๆ ได้น้อยกว่าแมลงในเขตหนาว ค่า cold death point ของแมลงในเขตร้อนอยู่ที่ ๑๐ - ๑๕ องศาเซลเซียส ในขณะที่ค่า cold death point ของแมลงในเขตหนาวมีค่าต่ำกว่านี้ คือประมาณ ๕ องศาเซลเซียส ส่วนแมลงในแถบขั้วโลกทนต่อความหนาวเย็นได้ดีมาก มีค่า cold death point ต่ำมากคือประมาณ ๐ องศาเซลเซียส นั่นคือ แมลงในเขตร้อนตายง่ายกว่าเมื่ออุณหภูมิลดลงมาก

วัตถุที่อยู่ในสภาพแห้ง (ปริมาณความชื้น

ภายในเนื้อวัตถุ ๘ - ๑๒%) จะไม่เกิดผลเสียใดๆ ภายหลังการแช่แข็ง เพราะจะไม่เกิดผลึกน้ำแข็งขณะทำการแช่แข็ง แต่ถ้าวัตถุที่นำมาแช่แข็งอยู่ในสภาพเปียกชื้นจะเกิดผลึกน้ำแข็งขึ้นภายในโครงสร้างของวัสดุ ปริมาตรที่เพิ่มขึ้นจากที่น้ำกลายเป็นน้ำแข็งจะทำให้โครงสร้างของวัสดุแตกร้าวได้ ดังนั้นก่อนทำการแช่แข็งควรทำการเก็บรักษาวัตถุไว้ในที่แห้ง หรือทำให้เนื้อวัตถุแห้งก่อน หลังจากนั้นนำมาห่อกระดาษพลาสติกหรือใส่ในถุงพลาสติกแล้วปิดให้แน่น ใส่ในตู้แช่แข็งที่มีอุณหภูมิระหว่าง -๕ ถึง -๒๐ องศาเซลเซียส เป็นระยะเวลา ๓ - ๕ วัน จากนั้นนำออกมาวางทิ้งไว้ที่อุณหภูมิห้องประมาณ ๓ - ๖ ชั่วโมง แล้วจึงนำออกจากห่อหรือถุงพลาสติก จากการทดลองพบว่าหลังจากทำการแช่แข็งเป็นเวลา ๓ - ๕ วัน แมลงทุกชนิดตายได้หมดทุกระยะ

แมลงที่ควรกำจัดด้วยวิธีนี้ ควรเป็นแมลงที่อาศัยอยู่ภายในวัตถุ และไม่สามารถหลบหนีออกไปได้ง่าย ได้แก่ ปลวกไม้แห้ง มอดหนังสือ มอดไม้ไผ่ มอดเจาะไม้ และมอดอื่นๆ ไม่ควรใช้กำจัดแมลงที่เคลื่อนที่ได้เร็วและไม่อาศัยอยู่ภายในวัตถุ เช่น แมลงสาบ มด แมลงสาบ เพราะแมลงเหล่านี้จะหลบหนีไปก่อนที่จะนำไปแช่แข็ง

การกำจัดแมลงโดยใช้รังสี

รังสีแกมมาเป็นคลื่นแม่เหล็กไฟฟ้าที่มีความยาวคลื่นสั้นมาก เกิดจากการที่นิวเคลียสของธาตุกัมมันตรังสีปลดปล่อยคลื่นแม่เหล็กไฟฟ้าออกมา ระหว่างการเปลี่ยนแปลงระดับพลังงานไปสู่ระดับพลังงานที่ต่ำกว่า รังสีแกมมามีพลังงานระหว่าง ๑๐ Kev - ๑๐ Mev และมีความยาวคลื่นระหว่าง 10^{-10} - 10^{-14} ม.

โดยทั่วไปใช้โคบอลต์-๖๐ เป็นแหล่งกำเนิดรังสีแกมมา โดยโคบอลต์-๖๐ สลายตัวไปเป็นนิกเกิล-๖๐ และปลดปล่อยรังสีแกมมาที่มีพลังงานระหว่าง ๑.๑๗ Mev และ ๑.๓๓ Mev รังสีแกมมาทำให้เกิด ionizing radiation

การฆ่าแมลงด้วยรังสีแกมมา เป็นวิธีที่รวดเร็ว และได้ผลดีมาก สามารถทะลุทะลวงเข้าไปฆ่าแมลง

ภาพวาดแสดงลักษณะของตัวหนอนสัตว์สีดำ

ในส่วนที่อยู่ลึกๆ ภายในวัตถุได้ แต่ต้องใช้รังสีที่มีพลังงานสูงพอที่จะทำให้แมลงตายได้ รังสีแกมมามีพลังงานสูงพอที่จะทำให้อวัยวะภายในของแมลงไม่ทำงานตามปกติ เซลล์ของแมลงจะดูดซับรังสีแกมมา แล้วเกิดการเปลี่ยนแปลง ถ้าใช้ dose ต่ำๆ จะทำลายไขกระดูก เมื่อ dose สูงขึ้นจะทำลายเซลล์ในทางเดินอาหาร (epithelial cell) และระบบสมดุของของเหลวภายในร่างกาย ถ้าใช้ dose สูงมากๆ จะทำลายระบบประสาทส่วนกลาง บางทีอาจทั้งทำลายและทำให้เกิดโครงสร้างใหม่ สารใหม่ที่เกิดขึ้นอาจเป็นพิษต่อร่างกาย

โดยทั่วไปเลือกใช้ dose สูงปานกลางประมาณ ๐.๕ - ๑.๐ KiloGray ซึ่งทำลายเซลล์ในทางเดินอาหาร แมลงจะไม่สามารถเคลื่อนไหวและกินอาหารได้ และค่อยๆ ตายไป แต่จะไม่ตายทันที ข้อเสียของวิธีนี้คือ รังสีแกมมาที่มีพลังงานสูงทำให้เกิดผลเสียต่อวัตถุบางชนิดในระยะยาว เพราะรังสีแกมมาสามารถทำให้พันธะของโมเลกุลของเซลล์และโพลิเมอร์อื่นๆ แตกหักออก ทำให้ความเหนียวและความแข็งแรงของวัตถุลดลง Butterfield (1987) รายงานว่าลักษณะการเสื่อมสภาพจะคล้ายคลึงกับการเสื่อมสภาพที่เกิดจากสภาพแวดล้อมที่แห้งและร้อนเกินไป และสรุปว่าหากใช้รังสีแกมมา ๘ - ๑๐ KiloGray กระดาษจะกรอบเปราะขึ้นกว่าเดิม หรือมีค่า tear resistance และ fold endurance ลดลงอย่างเห็นได้ชัด โดยเฉพาะอย่างยิ่ง หากหลังจากฉายรังสีแล้วกระดาษถูกเก็บรักษาในสภาพแวดล้อมที่แห้งและร้อน การเสื่อมสภาพจะยิ่ง

รุนแรงขึ้น Rutherford (1963) รายงานว่าผ้าฝ้ายที่ผ่านการอบรังสีแกมมา จะมีส่วนที่โครงสร้างเป็นผลึกลดน้อยลง Panagiotidis (1981) พบว่ารังสีแกมมา ๐ - ๑๒๐ Mard ทำให้โมเลกุลของเซลลูโลสในฝ้ายเปลี่ยนแปลงไป โดยเกิดการแตกหักของพันธะทั้งภายในโมเลกุลและระหว่างโมเลกุล

การฆ่าแมลงด้วยรังสีเอกซ์ก็ให้ผลคล้ายคลึงกัน แต่ต้องใช้รังสีเอกซ์ที่มีพลังงานสูงมากจึงจะฆ่าแมลงได้ทุกระยะ การปฏิบัติงานดังกล่าวต้องมีแหล่งกำเนิดรังสีเอกซ์ที่มีพลังงานสูงและมีห้องพิเศษที่สามารถป้องกันรังสีได้ และยังต้องมีบุคลากรที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับรังสีเอกซ์ควบคุมการปฏิบัติงาน

นอกจากนี้การฆ่าแมลงโดยใช้รังสีแกมมา ไม่สะดวกต่อการปฏิบัติงาน เนื่องจากต้องนำไปอบรังสีที่สำนักงานปรมาณูเพื่อสันติเพียงแห่งเดียว มีปัญหาในการขนส่ง และต้องเสียเวลารอคิวในการอบรังสี และต้องเสียค่าใช้จ่ายค่อนข้างสูงเมื่อเปรียบเทียบกับวิธีอื่นๆ

รังสีแกมมายังสามารถใช้ลดจำนวนประชากรแมลงบางชนิดได้ โดยนำแมลงตัวผู้มาฉายรังสีเพื่อให้เป็นหมัน แล้วปล่อยออกสู่ธรรมชาติ ซึ่งเป็นวิธีที่ใช้ในการลดแมลงศัตรูพืช แต่วิธีการดังกล่าวมีข้อจำกัดหลายประการ

รังสีอัลตราไวโอเล็ตที่ใช้ไล่แมลงบางชนิดได้ เช่น แมลงสาบ รังสีอัลตราไวโอเล็ตที่มีความยาวคลื่น ๒๕๔ นาโนเมตร สามารถทำให้แมลงสาบตายได้ และลด

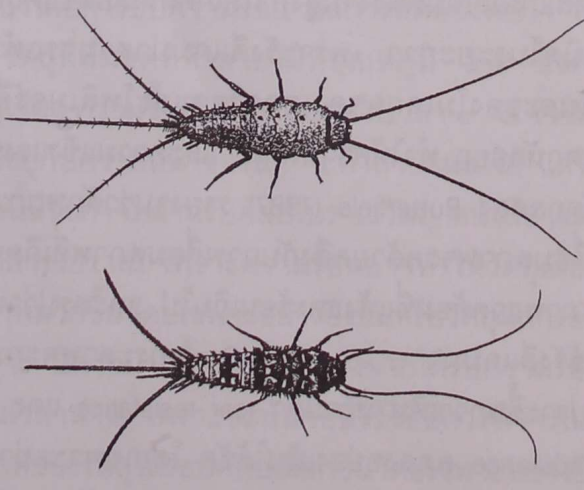
ความสามารถในการแพร่พันธุ์ ตัวอ่อนที่กำลังจะลอกคราบเกิดอาการผิดปกติได้ง่ายที่สุด ในโรงงานอุตสาหกรรมยาบางแห่งใช้รังสีอัลตราไวโอเล็ตไล่แมลงสาบ เพราะไม่สามารถใช้สารเคมีใดๆ ได้

การป้องกันกำจัดแมลงโดยลดความชื้น

แมลงต้องการความชื้นในการดำรงชีวิต หากสามารถลดความชื้นลงจนถึงระดับที่แมลงไม่สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ จะเป็นการป้องกันแมลงที่มีประสิทธิภาพมาก แต่เป็นวิธีที่ปฏิบัติยาก ต้องใช้อุปกรณ์เฉพาะ และต้องใช้งบประมาณพอสมควร นอกจากนี้อินทรีย์วัตถุบางชนิดอาจเกิดการเปลี่ยนแปลงได้หากเก็บรักษาในที่ที่มีความชื้นต่ำมากๆ การกำจัดแมลงโดยการลดความชื้นอีกวิธีหนึ่งเป็นการดูดความชื้นในตัวแมลงออกไป โดยการโรยผงซิลิกาเจล หรือ Diatomaceous earth (หมายถึง ดินที่เกิดจากการตกตะกอนทับถมของไดอะตอม ซึ่งมีซิลิกาเป็นองค์ประกอบสำคัญ) บนพื้นที่ที่แมลงเดินผ่าน หรือในช่องว่าง ซอกหลืบที่แมลงอาศัยอยู่ ผงดังกล่าวจะเกาะติดตัวแมลงไปและดูดความชื้นออกมาจากตัวแมลง ทำให้แมลงตายได้ ข้อควรระวังก็คือ ระวังการฟุ้งกระจายของผงฝุ่นเหล่านั้น หากฟุ้งเข้าตาหรือเข้าไปในทางเดินหายใจจะเกิดอันตรายได้

การกำจัดแมลงโดยการลดออกซิเจน

การฆ่าแมลงโดยการลดออกซิเจนเป็นวิธีการที่มีประสิทธิภาพสูงมาก ไม่มีสารพิษตกค้าง เจ้าหน้าที่สามารถปฏิบัติงานได้ง่าย กระทำโดยลดออกซิเจนในถุงพลาสติกชนิดพิเศษที่ปิดสนิทแน่น ภายในใส่สารเคมีที่ผลิตมาเพื่อใช้ในการฆ่าแมลงและลดอัตราการเป็นสนิมของโลหะ โดยสารเคมีดังกล่าวทำหน้าที่ดูดออกซิเจน ความชื้น และก๊าซต่างๆ ออกจากอากาศในถุงพลาสติกนั้นๆ ทำให้ไม่เกิดปฏิกิริยาออกซิเดชัน ซึ่งเป็นสาเหตุที่ทำให้โลหะเป็นสนิม สารเคมีดังกล่าวจะดูดออกซิเจนไว้ ทำให้บรรยากาศภายในถุงพลาสติกนั้นเหลือเพียงไนโตรเจนและก๊าซอื่นๆ ซึ่งแมลงไม่สามารถนำไปใช้ในการดำรงชีวิตได้ แมลงจึงตายภายในระยะเวลาอันสั้น สารเคมีที่เป็นที่นิยม มีชื่อทางการ

ลักษณะของแมลงสามง่ามสีเงิน (บน) และแมลงสามง่ามสีลาย (ล่าง)

คำว่า RP Agent และ Ageless Z ผลิตโดยบริษัท Mitsubishi Gas Chemical

ถุงพลาสติกที่ใช้เป็นถุงพลาสติกชนิดพิเศษ มีชื่อว่า PTS ซึ่งมีความสามารถในการป้องกันอากาศ ซึมผ่านสูง โดยมีค่า oxygen permeability 0.5 cc/m^2 ; day ; atm moisture permeability 0.04 g/m^2 ; day สารเคมีดังกล่าวจะลดปริมาณออกซิเจนในถุงเหลือประมาณ 0.1% ภายใน 1 วัน และลดความชื้นลงจนเหลือประมาณ 10% ภายใน 2 - 3 ชั่วโมง การฆ่าแมลงวิธีจำเป็นต้องเลือกใช้ถุงพลาสติกชนิดพิเศษเช่นนี้เพื่อป้องกันไม่ให้ออกซิเจนซึมผ่านเข้ามา เนื่องจากแมลงส่วนใหญ่ทนทานต่อบรรยากาศที่มีออกซิเจนน้อยๆ ได้เป็นเวลานาน เพราะฉะนั้นหากวัตถุมีขนาดใหญ่หรือมีจำนวนมาก วิธีนี้จะต้องเสียค่าใช้จ่ายสูง เพราะถุงพลาสติก PTS 1 ถุง ใช้ได้กับวัตถุขนาดเล็กๆ สารเคมีดังกล่าวไม่มีขายภายในประเทศ ต้องสั่งซื้อจากประเทศญี่ปุ่นในราคาของละ ๘๘ บาท ถุงพลาสติกพร้อมคลิปชุดละ ๗๐ บาท เมื่อใช้เสร็จแล้วไม่สามารถนำกลับมาใช้ใหม่ได้ต้องทิ้งไป วิธีนี้จึงไม่เหมาะในการกำจัดแมลงในวัตถุขนาดใหญ่หรือจำนวนมากๆ ซึ่งจะต้องเสียค่าใช้จ่ายสูงมาก เพราะจะต้องใช้สารเคมีในปริมาณมากพอที่จะลดออกซิเจนลงให้เหลือเพียง 0.1%

การป้องกันแมลงโดยใช้คลื่นเสียง

อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์บางอย่างส่งคลื่นเสียงที่ใช้ทำลาย หรือไล่ หรือดึงดูดแมลง หรือทำให้แมลงสับสน มีการใช้คลื่นเสียงที่มีความถี่สูง (Ultrasonic) ซึ่งมีความถี่ถึง 20,000 Hz ซึ่งหูของมนุษย์ไม่สามารถได้ยิน อย่างไรก็ตามผลการทดลองใช้ Ultrasonic ในการกำจัดแมลงสาบในประเทศเยอรมัน พบว่าไม่ค่อยได้ผล

การกำจัดแมลงโดยลดความดัน

นักวิทยาศาสตร์หลายท่านได้ทำการทดลองลดจำนวนแมลงโดยลดความดัน และพบว่าเมื่อใช้ความดันสุญญากาศประมาณ 1 นิ้ว หรือ 2๙ นิ้ว (ในขณะที่ความดันของบรรยากาศปกติอยู่ที่ 3๐ นิ้ว) เป็นเวลา ๕ วัน สามารถลดจำนวนแมลงศัตรูในโรงเก็บได้

๑๐๐% แต่วิธีการนี้ไม่เหมาะกับวัตถุที่มีสภาพกรอบเปราะ และบอบบาง

การกำจัดแมลงโดยใช้ไมโครเวฟ

ไมโครเวฟเป็นคลื่นแม่เหล็กไฟฟ้าที่มีความยาวคลื่นระหว่าง ๑๐" - ๐.๐๓ ม. หรือความถี่ ๓๐๐ - ๓๐,๐๐๐ MHz. สามารถฆ่าแมลงได้หลายชนิด โดยเฉพาะอย่างยิ่งมีเสื้อกินผ้า ตัวขนสัตว์ ไมโครเวฟให้ความร้อนออกมามากทำให้แมลงตายได้ นักวิทยาศาสตร์หลายคนทำการทดลองฆ่าแมลงโดยใช้ไมโครเวฟที่มีความถี่ ๒,๔๕๐ MHz. ขนาด ๒ x ๔๐๐ watt เป็นเวลา ๕ นาที สามารถฆ่าผีเสื้อกินผ้าได้ทุกระยะ โดยไม่ทำอันตรายต่อเส้นใยผ้า เมื่อได้รับไมโครเวฟ อุณหภูมิในร่างกายแมลงจะเพิ่มขึ้นถึง ๕๐ - ๖๐ องศาเซลเซียส ซึ่งเป็นอุณหภูมิที่สูงพอที่จะทำให้แมลงตายได้หากได้รับความร้อนเช่นนี้อย่างต่อเนื่อง ๒ - ๓ นาที

การอบด้วยไมโครเวฟมีข้อดีกว่าการอบในเตาอบธรรมดา เพราะในเตาอบธรรมดาความร้อนจะสะสมอยู่ที่ผิวของวัตถุและถูกนำพาเข้าสู่ภายใน ในขณะที่ไมโครเวฟทำให้ความร้อนเข้าไปถึงภายในวัตถุโดยตรงและโดยเร็ว ทำให้ใช้เวลาน้อยเพียงไม่กี่นาที แมลงจะตาย หากใช้เตาอบธรรมดาต้องใช้เวลาถึง ๒๐ นาทีเป็นอย่างน้อยแมลงจึงจะตาย ทำให้วัตถุได้รับความร้อนนานเกินไปจนอาจเกิดการเปลี่ยนแปลงได้

วิธีอื่นๆ

นอกจากนี้ยังมีอุปกรณ์ไฟฟ้าที่ใช้กำจัดแมลงได้ เช่น ใช้หลอดที่มีกระแสไฟฟ้าผ่านสอดขัดไปมาเป็นตาข่ายวางไว้บริเวณใกล้หน้าต่างหรือประตู หรือวางไว้ใกล้แสงไฟจะช่วยฆ่าแมลงที่บินผ่าน ข้อเสียของอุปกรณ์ดังกล่าวคือ กำจัดได้เฉพาะแมลงที่บินไปมา อุปกรณ์บางชนิดใช้สนามไฟฟ้าที่มีความถี่สูง (high frequency electric field)

ฉบับหน้าติดตามตอนจบของการป้องกันและกำจัดแมลง

เอกสารโบราณ

เอกสารประเภทหนึ่งที่มีคุณลักษณะทางเสริมสร้างทักษะแก่นักศึกษาและประชาชนในด้านประวัติการของประเทศชาติ และภูมิหลังของอารยธรรมแห่งสังคมกลุ่มต่างๆ ที่มีอยู่ในบริเวณประเทศไทย ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน เอกสารที่บันทึกสรรพวิชาการของบรรพชนไทยเหล่านั้นเป็นเสมือนกระจกเงาที่ส่องสะท้อนให้เห็นอารยธรรม วัฒนธรรม จริยธรรม มนุษยธรรม และคุณธรรม ที่สามารถใช้เป็นแบบอย่างของอดีตเป็นการปูพื้นฐานสู่สังคมปัจจุบันและอนาคต เอกสารประเภทนั้น คือ หนังสือต้นฉบับตัวเขียน^๑ ตัวขุบ^๒ ตัวจาร^๓ และตัวจารึก^๔ ซึ่งนิยมเรียกเป็นคำรวมว่า เอกสารโบราณ เอกสารโบราณในที่นี้ หมายถึง หลักฐานที่เป็นภาษา และตัวหนังสือแต่เก่าก่อนซึ่งสำเร็จด้วยหัตถกรรม เอกสารโบราณดังกล่าวมี ๓ ประเภท คือ

๑. **จารึก** คือ เอกสารที่มีรูปรอยอักษรที่ปรากฏเป็นร่องลึกลงไปบนเนื้อวัตถุต่างๆ ซึ่งสำเร็จด้วยกรรมวิธีจารึก เช่น บนแผ่นศิลาเรียกว่า ศิลาจารึก บนแผ่นไม้เรียกว่า จารึกบนแผ่นไม้ บนแผ่นทอง เงิน นาก ซึ่งมีลักษณะเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้าเหมือนใบลานเรียกว่า จารึกลานทอง ลานเงิน ลานนาก เป็นต้น

๒. **หนังสือสมุดไทย** คือ เอกสารที่เขียนรูปอักษรบนกระดาษไทย ซึ่งทำเป็นแผ่นยาวติดต่อกัน แผ่นกระดาษมีความหนาพอประมาณ และมีหน้าสมุดพับกลับไปกลับมา ทำให้เล่มสมุดมีรูปทรงเป็นสี่เหลี่ยมผืนผ้า ใช้เป็นวัตถุรองรับการเขียน หรือขุบลายลักษณ์อักษร ซึ่งอาจลักษณะสามารถบันทึกเรื่องราวและเหตุการณ์ต่างๆ ได้ทั้งด้านหน้าและด้านหลังของเล่มสมุด หนังสือสมุดไทยมี ๒ สี เรียกว่า หนังสือสมุดไทยดำ และหนังสือสมุดไทยขาว

๓. **หนังสือใบลานหรือคัมภีร์ใบลาน** คือ เอกสารที่จารตัวหนังสือบนใบลาน ซึ่งก่อนที่จะนำมา

จารตัวหนังสือ จะต้องผ่านกรรมวิธีหลายขั้นตอน ใบลานแต่ละใบที่เตรียมไว้เพื่อจารตัวอักษรเป็นภาษาต่างๆ นั้น ใ้จารหนังสือได้สองด้าน และเมื่อจะทำใบลานให้เป็นหนังสือหรือคัมภีร์ จะต้องร้อยใบลานด้วยเชือก ซึ่งเรียกว่า สายสนอง ร้อยเข้าไปในรูที่เจาะไว้ รวมใบลานเข้าเป็นผูก ฉะนั้นคำว่า “ผูก” จึงเป็นลักษณะนามของหนังสือใบลานหรือคัมภีร์ใบลาน หนังสือใบลานบางคัมภีร์มีเนื้อเรื่องจบใน ๑ ผูก แต่บางคัมภีร์ก็มีเนื้อเรื่องจบในหลายผูก ซึ่งอาจมีจำนวนตั้งแต่ ๒ ผูกขึ้นไป คำว่า “ผูก” ในกรณีนี้ควรจะหมายถึง บท หรือ ตอนก็ได้

หนังสือใบลานเรื่องหนึ่งๆ จะมีจำนวนผูกเท่าใดก็ตาม นับรวมกันเป็น ๑ คัมภีร์ ฉะนั้น คำว่า “คัมภีร์” ควรหมายถึง “เรื่อง” โดยอนุโลม

เอกสารโบราณดังกล่าว เป็นข้อมูลชั้นต้นที่มีความสำคัญ และเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการศึกษา ค้นคว้า วิจัย ในด้านต่างๆ ของชาติบ้านเมือง

หอสมุดแห่งชาติ กรมศิลปากร เป็นสถาบันที่มีส่วนสัมพันธ์กับการศึกษาของชาติที่รับหน้าที่เก็บรักษา รวบรวม และให้บริการเอกสารโบราณแก่นักศึกษา ประชาชน ทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ เพื่อศึกษาค้นคว้า วิจัย และเผยแพร่มรดกวัฒนธรรมแห่งชาติ หอสมุดแห่งชาติ ที่มีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรงเกี่ยวกับเอกสารโบราณ คือ งานบริการหนังสือภาษาโบราณ ซึ่งแต่เดิมนั้นมีชื่อเรียกว่า แผนกหนังสือตัวเขียนและจารึก ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๕๑๘ ได้มีการเปลี่ยนแปลงระบบงานในกองหอสมุดแห่งชาติ ขึ้นใหม่และได้มีการเปลี่ยนชื่อหน่วยงานจากแผนกหนังสือตัวเขียนและจารึก เป็นงานบริการหนังสือภาษาโบราณ มีหน้าที่เก็บรักษา อ่าน แปล ศึกษา วิจัย และให้บริการเอกสารโบราณ

เอกสารโบราณเป็นของที่มีอายุนับร้อยปีขึ้นไป

^๑ ตัวอักษรที่เขียนด้วยปากกา หรือดินสอ

^๒ ตัวอักษรที่เขียนด้วยหมึก คือ การใช้ปากกาขุบ (ขุม) ลงไปในหมึกแล้วเขียนให้มีเส้นหนาและบางสลับกันในอักษรแต่ละตัว

^๓ ตัวอักษรที่เขียนด้วยเหล็กแหลม (เหล็กจาร) บนใบลาน

^๔ ตัวอักษรที่เขียนหรือจารึกด้วยเหล็กแหลมให้เป็นรอยลึกลงไปบนเนื้อวัตถุ เช่น แผ่นศิลา แผ่นไม้ และแผ่นโลหะ เป็นต้น

จึงอยู่ในสภาพที่เก่าชำรุด เปื่อยยุ่ย กรอบ ปรุ พรุน และขาดไปตามสภาพธรรมชาติ ถ้าปล่อยให้หลักฐานสำคัญทั้งหลายเหล่านั้นคงสภาพชำรุดและขาด เปื่อย สืบต่อไปจะเป็นการทำลายเอกสารทางอ้อม ทั้งนี้ เพราะเอกสารโบราณต่างๆ ไม่มีการสร้างสรรค์ขึ้นมาใหม่อีกแล้ว นับวันแต่จะเสื่อมสภาพไปทุกวันๆ ในที่สุดก็อาจจะไม่มีเหลืออยู่อีก ซึ่งจะเป็นการสูญเสียอันยิ่งใหญ่ที่สุดของประเทศชาติ ประชาชนในชาติจะไม่รู้จักอดีตของตน ฉะนั้น จึงสมควรพิจารณาถึงความสำคัญของการสงวนรักษาและบูรณะเอกสารโบราณ และจัดให้มีการอนุรักษ์ขึ้น เพื่อจรรโลงไว้ซึ่งหลักฐานสำคัญอันมีค่ายิ่งต่อการศึกษาของชาติต่อไปในอนาคต

การสำรวจและเพิ่มพูนเอกสารโบราณ

การผลิตหนังสือในปัจจุบัน แม้ไม่นับรวมเป็นการเพิ่มพูนเอกสารโบราณ แต่ถ้าเอกสารที่มีผู้พิมพ์ขึ้น มีอายุกว่า ๑๐๐ ปีขึ้นไป เอกสารหรือหนังสือเหล่านั้นก็นับเป็นเอกสารโบราณได้

แหล่งเอกสารโบราณมีกระจัดกระจายอยู่ตามภูมิภาคต่างๆ ทั่วประเทศไทย หอสมุดแห่งชาติได้ตระหนักถึงสิ่งนี้เป็นอย่างดี จึงดำริให้เจ้าหน้าที่หอสมุดแห่งชาติ ดำเนินการสำรวจและรวบรวมหลักฐานตามแหล่งที่มีเอกสารโบราณในภูมิภาคต่างๆ ทั่วพระราชอาณาจักร เพื่อค้นหาเอกสารโบราณที่อาจจะตกค้างหลงเหลืออยู่ตามสถานที่ต่างๆ ในท้องถิ่นนั้นๆ และพยายามเสริมสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับเอกสารโบราณแก่บุคคลในชุมชนนั้นๆ อาทิ พระภิกษุ สามเณร ข้าราชการ และประชาชนในส่วนภูมิภาคให้ช่วยกัน ค้ำครอง ป้องกัน และรักษาเอกสารโบราณทั้งหมดไว้ หากผู้เป็นเจ้าของเอกสารโบราณนั้นๆ ไม่ประสงค์ที่จะเก็บรักษาไว้สืบไป หอสมุดแห่งชาติซึ่งเป็นสถาบันของรัฐในส่วนกลาง ที่เป็นแหล่งรวบรวมข้อมูลเอกสารโบราณ จะดำเนินการติดต่อขอรับ หรือรับมอบเอกสารโบราณจากผู้เป็นเจ้าของหรือผู้ค้ำครอง ดูแลรักษา เพื่อนำมารักษาไว้เป็นสมบัติของชาติสืบต่อไป

การสำรวจเอกสารโบราณในท้องถิ่นต่างๆ นั้น ทำให้เจ้าหน้าที่ได้รู้จักลักษณะภูมิประเทศสภาพสังคมของท้องถิ่นที่มีเอกสารโบราณต่างชนิดอยู่

ประจำถิ่นหรือเคลื่อนย้ายจากแหล่งเดิมไปสู่แหล่งใหม่ หรือเคลื่อนจากที่เดิมไปจนติดตามไม่พบ ส่วนเอกสารโบราณที่อยู่ประจำที่นั้นๆ ไม่ว่าจะเป็นจารึก หนังสือ สมุดไทย หรือคัมภีร์โบราณทั้งหลาย ย่อมก่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจเพิ่มขึ้นอีกเป็นอันมาก ในการศึกษาวิเคราะห์ และประมวลหลักฐาน ซึ่งสามารถนำออกแสดงในรูปแบบนิทรรศการ และเรียบเรียงเป็นเอกสารทางวิชาการที่เจ้าหน้าที่หอสมุดแห่งชาติได้จัดทำขึ้น นอกจากนั้น ยังมีสิ่งของบางชิ้นที่เป็นศิลปโบราณวัตถุ และมีรูปอักษรกำกับอยู่ด้วย เอกสารโบราณบางฉบับมีเนื้อเรื่องสัมพันธ์กับสถานที่ หรือวัตถุ ซึ่งแสดงว่าเอกสารโบราณย่อมขยายขอบเขต และโยงใยความเกี่ยวพันนั้นๆ ไปสู่โบราณสถานและโบราณวัตถุอีกด้วย

เอกสารโบราณที่เก็บรักษาและรวบรวมไว้ในท้องถิ่นต่างๆ ตามความต้องการของกลุ่มชนนั้นๆ เจ้าหน้าที่ของหอสมุดแห่งชาติ ได้จัดทำทะเบียนประวัติเอกสารโบราณประจำภูมิภาค เพื่อนำมาเป็นหลักฐานการเพิ่มพูนเอกสารโบราณ และสามารถนำไปใช้เป็นหลักฐานสืบค้นร่องรอยของเอกสารโบราณว่าคงอยู่ ณ ที่เดิม หรือเคลื่อนย้ายไปสู่แหล่งอื่น และยังเป็นการป้องกันมิให้เอกสารโบราณนั้นๆ สูญหายเป็นอันตรายเพราะการกระทำของมนุษย์อีกทางหนึ่ง

หลักสำคัญที่เป็นเป้าหมายของการสำรวจเอกสารโบราณ คือ การเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับเอกสารโบราณให้ชุมชนในท้องถิ่นต่างๆ ได้เรียนรู้และเข้าใจ เป็นการเผยแพร่และแนะนำวิธีการสงวนรักษาเอกสารโบราณ เพื่อใช้ชนชาวไทยทุกหมู่เหล่าได้ช่วยกันดูแลรักษาทรัพย์สินทางปัญญา และมรดกทางวัฒนธรรมประเภทนี้ไว้เป็นสมบัติ และเอกลักษณ์ประจำถิ่นของตน ผลสืบเนื่องที่หอสมุดแห่งชาติได้รับอีกประการหนึ่งก็คือ ถ้าพบว่าเอกสารโบราณใดมีประโยชน์ต่อทางวิชาการ เจ้าหน้าที่อาจจะขอรับต่อเจ้าของเอกสารนั้นๆ ให้มอบแก่หอสมุดแห่งชาติ หรือขอยืม และนำมาคัดลอก ถ่ายถอดหรือถ่ายไมโครฟิล์มเก็บรักษาไว้เป็นการจัดหาและเพิ่มพูนเอกสารโบราณให้ส่วนกลางอีกทางหนึ่งด้วย

การขออนุญาตทำการค้า โบราณวัตถุศิลปวัตถุ

มีผู้ถามถึงเรื่องหลักเกณฑ์การขออนุญาต
ทำการค้าโบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ ว่าจะต้องทำอย่างไร
บ้าง จึงจะสามารถค้าขายได้โดยไม่ผิดกฎหมาย และ
การขออนุญาตส่งหรือนำโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุ
ออกนอกราชอาณาจักร เช่น ต้องการนำพระพุทธรูป
ไปไว้บูชาที่ต่างประเทศ จะต้องดำเนินการอย่างไร
สารศิลปากรฉบับนี้จึงขออนุญาตกระทรวง ฉบับที่ ๔

(พ.ศ. ๒๕๓๙) ที่ประกาศในราชกิจจานุเบกษา ส่วนที่
เกี่ยวข้องมาพิมพ์เผยแพร่ ซึ่งคงต้องให้ติดตามการขอ
อนุญาตส่งหรือนำโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุออกนอก
ราชอาณาจักรในฉบับหน้า ส่วนฉบับนี้พบกับการขอ
อนุญาตทำการค้าโบราณวัตถุ ศิลปวัตถุกันก่อน

กฎกระทรวง

ฉบับที่ ๔ (พ.ศ. ๒๕๓๙)

ออกตามความในพระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ
และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๔

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๖ มาตรา ๑๙ วรรคสอง มาตรา ๑๙ ตี วรรคสอง และมาตรา ๒๔ ทวิ
วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๔
ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ (ฉบับที่ ๒)
พ.ศ. ๒๕๓๕ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการออกกฎกระทรวงไว้ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ผู้ใดประสงค์จะทำการค้าโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุตามมาตรา ๑๙ ให้ยื่นคำขอรับใบอนุญาตตาม
แบบ ศก. ๑ ทำยกฎกระทรวงนี้ พร้อมด้วยเอกสารและหลักฐานตามที่ระบุไว้ในแบบดังกล่าว

ข้อ ๒ การยื่นคำขอตามกฎกระทรวงนี้

(๑) กรณีที่ผู้ขอมีสถานที่ทำการค้าในเขตกรุงเทพมหานครให้ยื่น ณ สำนักโบราณคดีและพิพิธภัณฑสถาน
แห่งชาติ กรมศิลปากร

(๒) กรณีที่ผู้ขอมีสถานที่ทำการค้าในเขตจังหวัดอื่นนอกจากกรุงเทพมหานครให้ยื่น ณ พิพิธภัณฑสถาน

แห่งชาติที่ตั้งอยู่ในจังหวัดนั้น หากในจังหวัดนั้นไม่มีพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติให้ยื่น ณ สำนักงานศึกษาธิการ จังหวัดแห่งจังหวัดนั้น

ข้อ ๓ ใบอนุญาตทำการค้าโบราณวัตถุ ให้เป็นไปตามแบบ ศก. ๒ ทำยกฎกระทรวงนี้

ใบอนุญาตทำการค้าศิลปวัตถุ ให้เป็นไปตามแบบ ศก. ๓ ทำยกฎกระทรวงนี้

ข้อ ๔ การขอต่ออายุใบอนุญาตตามกฎหมายกระทรวงนี้ ให้ผู้รับใบอนุญาตยื่นคำขอตามแบบ ศก. ๔ ทำยกฎกระทรวงนี้ก่อนใบอนุญาตสิ้นอายุไม่น้อยกว่าสิบห้าวัน พร้อมด้วยเอกสารและหลักฐานตามที่ระบุไว้ในแบบดังกล่าว

การอนุญาตให้ต่ออายุใบอนุญาตทำการค้าโบราณวัตถุ ให้ผู้อนุญาตออกใบอนุญาตตามแบบ ศก. ๒ ทำยกฎกระทรวงนี้

การอนุญาตให้ต่ออายุใบอนุญาตทำการค้าศิลปวัตถุ ให้ผู้อนุญาตออกใบอนุญาตตามแบบ ศก. ๓ ทำยกฎกระทรวงนี้

ข้อ ๕ การขอรับใบแทนใบอนุญาตตามกฎหมายกระทรวงนี้ ให้ผู้รับใบอนุญาตยื่นคำขอตามแบบ ศก. ๕ ทำยกฎกระทรวงนี้ พร้อมด้วยเอกสารและหลักฐานตามที่ระบุไว้ในแบบดังกล่าว

การออกใบแทนใบอนุญาตทำการค้าโบราณวัตถุ ให้ผู้อนุญาตออกใบอนุญาตตามแบบ ศก. ๒ และประทับคำว่า “ใบแทน” ด้วยอักษรสีแดงไว้ที่มุมบนด้านขวาของใบอนุญาตนั้น

การออกใบแทนใบอนุญาตทำการค้าศิลปวัตถุ ให้ผู้อนุญาตออกใบอนุญาตตามแบบ ศก. ๓ และประทับคำว่า “ใบแทน” ด้วยอักษรสีแดงไว้ที่มุมบนด้านขวาของใบอนุญาตนั้น

ให้ไว้ ณ วันที่ ๒๖ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๓๙

สุขวิช รังสิตพล

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ

เทวดารักษาจักร

เทวดารักษาจักร

เลขวัตถุ พ.๑๒๘ (๑๒๒)

สมัยรัตนโกสินทร์

ทองคำ ? สูง ๒๓.๕ เซนติเมตร กว้าง ๑๖ เซนติเมตร

ที่ราชพัสดุ กระทรวงการคลังมอบให้

ปัจจุบันจัดแสดงอยู่ ณ พระที่นั่งวายุสถานอมเรศ (ห้องเครื่องทอง) พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ พระนคร

พระนพปฎลมหาเศวตฉัตร หรือเรียกโดยย่อว่า “พระมหาเศวตฉัตร” คือฉัตรขาว ๙ ชั้น เป็นเครื่องสูงที่แสดงถึงพระอิสริยยศแห่งองค์สมเด็จพระมหากษัตริยาธิราชเจ้า อันถวายในวโรกาสที่เสด็จขึ้นเถลิงถวัลยราชสมบัติบรมราชาภิเษกตามโบราณขัตติยราชประเพณี ดังนั้น พระมหาเศวตฉัตร จึงมีความหมายถึงอำนาจในการปกครองแผ่นดิน ด้วยประการหนึ่ง

ในการที่พระมหากษัตริย์จะทรงใช้อำนาจปกครองแผ่นดินให้อาณาประชาราษฎร์อยู่เป็นผาสุก

สถาพรภายใต้พระบรมมหาเศวตฉัตรนั้น เป็นความเชื่อมาแต่โบราณว่า ย่อมมีเทวดาอารักษ์เป็นผู้พิทักษ์รักษาแผ่นดิน และปกป้องรักษาพระมหาเศวตฉัตรอันวยสวัสดิ์ประจำอยู่เป็นนิจกาลด้วย

เหตุจากคติความเชื่อดังกล่าว ภายใต้พระมหาเศวตฉัตร ซึ่งปักอยู่เหนือพระราชอาสน์ราชบัลลังก์ในท้องพระโรงแห่งปราสาทราชมนเทียรสถานต่างๆ จึงทำรูปเทวดาสำหรับเป็นที่สถิตยของเทวดาอันรักษาพระมหาเศวตฉัตร แขนงไว้ยังกัมพูฉัตร มีลักษณะเป็นรูปเทวดาเหาะอยู่บนนภากาศ หัตถ์หนึ่งถือพระขรรค์

พระหัตถ์หนึ่งกำในลักษณะถือเทพอาวุธ ยกขึ้นเหนือพระอังสา เบื้องพระปฤษฎางค์ทำเป็นห่วง สำหรับคล้องยึดไว้กับคันฉัตร อาทิ เทวดารักษาพระมหาเศวตฉัตรอันปักอยู่เหนือพระที่นั่งพุดตานกาญจนสิงหาสน์ ภายในท้องพระโรงพระที่นั่งอมรินทรวินิจฉัย เทวดารักษาพระมหาเศวตฉัตรซึ่งปักอยู่เหนือพระแท่นนพปฎลมหาเศวตฉัตร ภายในท้องพระโรงพระที่นั่งดุสิตมหาปราสาท และเทวดารักษาพระมหาเศวตฉัตรท้องพระโรงกลาง พระที่นั่งจักรีมหาปราสาท เป็นต้น

รูปเทวดารักษาพระมหาเศวตฉัตรสันนิษฐานว่าสร้างขึ้นเป็นครั้งแรกในรัชกาลที่ ๔ เมื่อพุทธศักราช ๒๓๙๖ เนื่องจากพบหลักฐาน “ประกาศอัญเชิญเทวดาให้สิงในรูปเทวดาที่กัมพูฉัตรและรูปเทวดาถือหีบพระราชลัญจกร” ในประกาศการพระราชพิธีในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ดังมีความว่า

“โขนโตเทวสังฆา ข้าแต่หมู่เทพยเทพาสุรารักษ์ เป็นต้นว่า เทพยอันพิทักษ์รักษาพระมหาเศวตฉัตรรัตนบัลลังก์ พระที่นั่งราชอาสน์ ราชสถิตย์สถานทั้งสามแผ่นดินอันสิ้นแล้วล่วงมา ขออัญเชิญเทพยเจ้าเข้าสิงสู่อยู่ในรูปเทพยดาที่รับกัมพูพระมหานพปฎลเศวตฉัตร แห่งสมเด็จพระบรมราชาธิราชเจ้าในกาลบัดนี้ กับทั้งเทพยดาอันอภิบาลบำรุง พระบาทสมเด็จพระบรมนาถนราธิบดีแต่ยังทรงพระเยาว์มา ตราบเท่าถึงเกลืงมไหศวรรยาธิปัตติถวัลย์ราชศิริสมบัติ เชิญเข้าสิงในรูปเทพดาอันถือหีบพระราชมุกธา...แล้วเชิญเทพยช่วยอภิบาลรักษา พระบรมนราธิราช พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหามงกุฎ...ให้บำราศสรรพโรคนตรายบำบัดเสียซึ่งอุปัทวทุกข์โทษ ทุณิมิตรอวมงคลทั้งหลาย แลบาปเคราะห์อุปสรรคทุกสิ่งสรรพอันตรายาน ให้เจริญพระชนมายุยืนนานนิราศราชอมิตรไทย จงเสวยศิริสวัสดิ์ไชยมงคลวัฒนภิโยพระยศเดชมหัสดานาภาพปราบปรบักษปราชัยไพบุลย์ศุขาภิรมย์ ในอุดมราชมไหศวรรย์ เปนนิจนิรันตรกาล อนึ่งขอเทพยเจ้าทั้งปวง จงช่วยอภิบาลรักษาพระบรมวงษานุวงษ์ แลข้าพเจ้าน้องรื้อดีพระบาทฝ่ายนำฝ่ายใน

แลอาณาประชาราษฎรทั้งหลาย ในพระราชอาณาเขตต์ทั่วประเทศขอบขันธสีมากรุงเทพมหานคร อมรรัตนโกสินทร มหินทรายุทธยา มหาติลกภพนพรัตน์ ราชธานีบุรีรมย์ อุดมราชนิเวศน์มหาสถานนี้ ให้ปราศจาก สรรพโรคนตรายพิบัติ อุปัทวทุกข์ทั้งปวง ดุจข้าพระบาทอาราธนาบำพรณามาตั้งนี้ เทอญ ฯ”

พระนพปฎลมหาเศวตฉัตร อันมีรูปเทวดาสถิตรักษาปกแผ่พิพยานภาพอำนวยความสะดวกแก่พระราชอาณาจักรถือเป็นสวัสดิมงคลแผ่นดิน พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว จึงโปรดให้มีการสมโภชขึ้นเป็นประจำทุกปีในการพระราชพิธี “ฉัตรมงคล” อันเนื่องในวันคล้ายวันเสด็จเถลิงถวัลยราชสมบัติบรมราชาภิเษก นับตั้งแต่ปีพุทธศักราช ๒๓๙๕ เป็นต้นมา ต่อมาจึงได้ถือเป็นพระราชพิธีสำหรับสมเด็จพระมหากษัตริราชเจ้าในพระบรมราชจักรีวงศ์สืบมาจวบจนถึงปัจจุบัน

หนังสืออ้างอิง

นายมีเทพ, “ฉัตร”. สารกองเครื่องราชอิสริยยศและเหรียญ
ภาษาปณ. ฉบับที่ ๑๔๔, พฤษภาคม ๒๕๔๐.

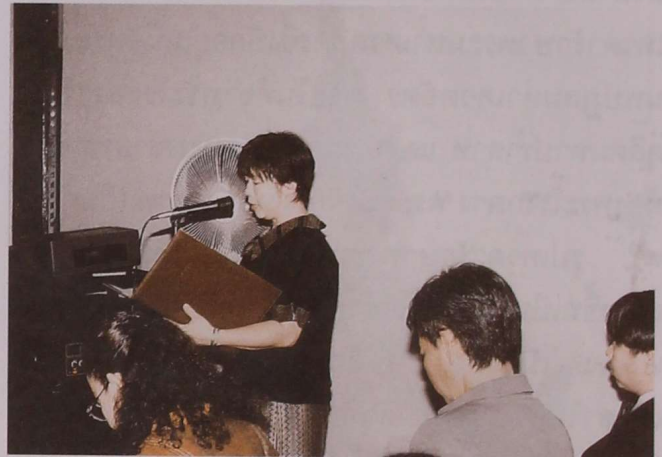
เลขาธิการคณะรัฐมนตรี, สำนัก. พระราชลัญจกร. กรุงเทพฯ : บริษัทอมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน), ๒๕๓๙.

สมมตอมรพันธ์, พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระ. ประกาศการ
พระราชพิธี. โรงพิมพ์คุรุสภา, ๒๕๐๘.

โครงการ เยาวชนไทยร่วมใจอนุรักษ์ศิลปกรรมท้องถิ่น

ผู้อำนวยการสำนักงานโบราณคดีและพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติที่ ๘ อุบลราชธานี ประธานในพิธี กล่าวเปิดการอบรม

หัวหน้าพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ อุบลราชธานี กล่าวรายงาน

นายสุริยา โชคสวัสดิ์ วิทยากรบรรยาย เรื่อง สืบสานตำนานหัตถกรรมหล่อทองเหลือง

นักเรียนและอาจารย์ลงทะเบียนและรับเอกสารประกอบการอบรม

อุบลราชธานี เป็นจังหวัดหนึ่งที่มีเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่สั่งสม สืบทอดกันมาเป็นเวลาช้านานแล้ว ปรากฏอยู่ในวิถีการดำเนินชีวิตประจำวัน ทั้งในด้านความเชื่อ ประเพณี การละเล่น และงานศิลปกรรมพื้นบ้าน ซึ่งเป็นงานฝีมือที่ต้องอาศัยความละเอียดอ่อน ความวิริยะอุตสาหะในการผลิต เช่น เครื่องจักสาน ภาชนะดินเผา ผ้าทอ และการหล่อเครื่องใช้ทองเหลือง เป็นต้น แสดงถึงภูมิปัญญาของบรรพบุรุษที่รู้จักการนำวัสดุจากพืช สัตว์ และแร่ธาตุที่มีอยู่ตามธรรมชาติ นำมาใช้ทำเครื่องนุ่งห่ม เครื่องมือเครื่องใช้ ที่มีเพียงแต่เพื่อการดำรงชีวิตเท่านั้น หากยังก่อเกิดเป็นงานศิลปกรรมที่มีคุณค่า และเกื้อกูลต่อสิ่งแวดล้อม ไม่ก่อให้เกิดมลภาวะแก่ชีวิตดังเช่นปัจจุบัน

พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ อุบลราชธานี จึงได้จัดโครงการ “เยาวชนไทยร่วมใจอนุรักษ์ศิลปกรรมท้องถิ่น” ขึ้น เพื่อให้เยาวชนคนรุ่นใหม่ซึ่งจะเติบโตเป็นกำลังของชาติในอนาคต ได้ตระหนักถึงคุณค่าและความสำคัญของขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งบ่งบอกถึงประวัติความเป็นมาของชาติและบรรพบุรุษ โดยเยาวชนจะได้นำความรู้และประสบการณ์ที่ถูกต้องมาปรับใช้ให้เกิด

ถ่ายรูปร่วมกันหลังจากรับมอบเกียรติบัตร

ประโยชน์ และมีส่วนร่วมในการดูแลรักษามรดกศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่นต่อไป โดยได้คัดเลือกตัวแทนนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่าจากสถานศึกษาต่างๆ ในจังหวัดอุบลราชธานี จำนวน ๕๐ คน เข้าร่วมโครงการ ซึ่งแบ่งการบรรยาย และทัศนศึกษานอกสถานที่

โครงการเยาวชนไทยร่วมใจอนุรักษ์ศิลปกรรมท้องถิ่น จัดขึ้นในวันที่ ๕ กรกฎาคม ๒๕๔๓ โดยมีการบรรยายเรื่อง “เยาวชนกับการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น” โดยอาจารย์มนัส สุขสาย ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนกาญจนาภิเษก (วิทยาลัยในวัง) และอาจารย์กนกพร สุขสาย จากโรงเรียนหนองขอนวิทยา และเปิดโอกาสให้เยาวชนเข้าชมการจัดแสดงภายในพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ อุบลราชธานี ต่อด้วยการบรรยายเรื่อง “สืบสานตำนานหัตถกรรมหล่อทองเหลือง” โดยอาจารย์สุริยา ไชยสวัสดิ์ จากคณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี หลังจากนั้นได้นำคณะผู้เข้าร่วมในโครงการไปทัศนศึกษาบ้านปะอาว และชมการสาธิตการหล่อทอง

นายทอง ล้อมวงศ์ วิทยากรท้องถิ่นบรรยายขั้นตอนและสาธิตวิธีการหล่อทองเหลืองที่บ้านปะอาว อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี

เหลืองแบบโบราณ ซึ่งแม้จะใช้เวลาเพียงวันเดียว แต่เยาวชนต่างก็ให้ความสนใจและเอาใจใส่อย่างจริงจัง โดยมีความเชื่อมั่นว่าเยาวชนทุกคนจะได้นำความรู้ความเข้าใจ และประสบการณ์ที่ได้รับไปเป็นแนวทางปฏิบัติในการดูแลรักษามรดกทางศิลปวัฒนธรรมได้เป็นอย่างดี

แหล่งโบราณคดีภูเขายะลา
(ต่อจากปกหลังใน)

ภาพเขียนสีที่พบบริเวณเพิงผาภูเขายะลา จังหวัดยะลา

ภาพเขียนสีให้เห็นในบางจุด ภาพเขียนสีที่พบเป็นลายเส้นเขียนด้วยสีแดง ใช้เทคนิคการลงสี (Pictograph) ประกอบด้วยภาพลายเส้นตรงเป็นคู่ๆ และประดับวงกลมอยู่ภายใน ส่วนบริเวณเพิงขนาดเล็กที่สามารถ

เดินเชื่อมต่อกันได้พบภาพเขียนสีอยู่ในสภาพที่สมบูรณ์มากกว่าภาพเขียนสีบริเวณเพิงผาใหญ่ ภาพเขียนสีบริเวณเพิงผาด้านนี้เขียนด้วยสีแดง ในลักษณะเช่นเดียวกับภาพเขียนสีบริเวณเพิงผาใหญ่ ที่มีการเขียนเป็นลายเส้นตรงเป็นคู่ๆ มีวงกลมประดับอยู่ภายในด้วยลักษณะที่สมมาตรกัน ภาพลงสีรูปวงกลมที่บออยู่ในลักษณะเรียงกัน รูปลายเส้นขนานและรูปลายเส้นในลักษณะคล้ายบันได

ภาพเขียนสีที่ภูเขายะลาส่วนใหญ่เป็นการเขียนภาพสัญลักษณ์โดยการนำเส้นตรง วงกลม มาใช้ในการสร้างแบบต่างๆ ตามการเขียนสีแบบคตินิยม (Idealism) หรือสัญลักษณ์ (Symbolism) ที่เกี่ยวเนื่องกับคติความเชื่อ เพื่อจุดมุ่งหมายบางอย่างที่อาจต้องการสื่อหรือบันทึกภาพหรือเหตุการณ์สำคัญต่างๆ

ตัวอย่างโบราณวัตถุที่พบบริเวณเพิงผาภาพเขียนสีภูเขาเยละ

ของตนไว้ อย่างไรก็ตามแม้เราจะไม่ทราบความหมายที่แน่ชัดของภาพเขียนสีเหล่านี้ ภาพเขียนที่พบแห่งนี้ก็เป็นสิ่งสะท้อนให้เห็นถึงการสร้างสรรค์งานในอดีตของกลุ่มคนในสังคมบุพกาลที่มีชีวิตสัมพันธ์กับธรรมชาติ สภาพแวดล้อมที่เป็นป่าเขาและความเชื่อในอำนาจศักดิ์สิทธิ์ต่างๆ ได้เป็นอย่างดี

หลักฐานทางโบราณคดีที่พบบริเวณภูเขาเยละ นอกจากภาพเขียนสีที่สัมพันธ์กับการประกอบพิธีกรรมของคนในสมัยก่อนประวัติศาสตร์แล้ว ยังพบร่องรอยการอยู่อาศัยของกลุ่มคนดังกล่าว โดยพบหลักฐานทางโบราณคดีประเภทชิ้นส่วนภาชนะดินเผา กระดูกสัตว์ เปลือกหอย กระจายอยู่บริเวณเพิงผาที่พบแหล่งภาพเขียนสีด้วยเช่นกัน โบราณวัตถุประเภทชิ้นส่วนภาชนะดินเผาที่พบมีทั้งส่วนปาก (Rim) และส่วนลำตัว (Body) เทคนิคการขึ้นรูปมีทั้งขึ้นรูปด้วยแป้นหมุนและมือ เนื้อภาชนะดินเผาที่พบมีกรวดปนอยู่จำนวนมาก เเผในอุณหภูมิต่ำ มีการตกแต่งผิว

ด้านนอกด้วยลายเชือกทาบกดประทับ และแบบผิวเรียบ มีการเคลือบผิวด้วยน้ำดินและขัดมันผิวนอกในบางชิ้น ส่วนปากภาชนะดินเผาที่พบเป็นแบบปากผายโค้งออกเป็นส่วนใหญ่ ชิ้นส่วนภาชนะดินเผาที่พบเป็นรูปแบบของภาชนะดินเผาที่พบอยู่โดยทั่วไปในแหล่งโบราณคดีสมัยก่อนประวัติศาสตร์สมัยหินใหม่ อายุประมาณ ๒,๐๐๐ - ๓,๐๐๐ ปีมาแล้ว

ด้วยตระหนักในความสำคัญของแหล่งโบราณคดีภูเขาเยละ ในช่วงปี ๒๕๔๒ - ๒๕๔๓ สำนักงานโบราณคดีและพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติที่ ๑๐ สงขลา สำนักโบราณคดีและพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ จึงได้ดำเนินการสำรวจภูเขาเยละ เพื่อทำการเก็บข้อมูลในการประกาศขึ้นทะเบียนภูเขาเยละเป็นโบราณสถานของชาติ ซึ่งในการสำรวจเก็บข้อมูลดังกล่าว ได้สำรวจพบร่องรอยภาพเขียนสีรูปคนขนาดเล็กอยู่บริเวณผนังระหว่างทางเดินเลาะเลียบแนวเขาและร่องรอยภาพสัตว์ (ช้าง?) และกลุ่มคนเขียนด้วยสีดำ บริเวณ

ภาพลงสีรูปกลุ่มคนและสัตว์ (ช้าง?) บนผนังเพิงหินด้านทิศใต้ของภูเขายะลา ซึ่งสันนิษฐานว่าเป็นภาพสมัยก่อนประวัติศาสตร์ ลักษณะการเขียนรูปคนดังกล่าว มีลักษณะคล้ายภาพลงสีรูปคนเป่าลูกดอก ยิงธนู ที่ถ้ำศิลป์ จังหวัดยะลา

เพิงหินด้านทิศใต้ของภูเขายะลา ร่องรอยภาพเขียนสีที่พบเหล่านี้ยิ่งแสดงให้เห็นถึงความสำคัญของภูเขายะลาในฐานะที่เป็นแหล่งที่อยู่อาศัยของกลุ่มคนในสังคมบุพกาลที่สำคัญแห่งหนึ่งของพื้นที่ภาคใต้ตอนล่าง และเนื่องจากการสำรวจทางโบราณคดีในพื้นที่ภูเขาสูงสลับซับซ้อนบริเวณต้นแม่น้ำปัตตานีได้มีการค้นพบร่องรอยการอยู่อาศัยของมนุษย์ในสมัยก่อนประวัติศาสตร์กระจายอยู่ทั่วไปในเขตพื้นที่อำเภอเบตง อำเภอธารโต อำเภอบันนังสตา อำเภอยะหา จังหวัดยะลา หากแต่จากการสำรวจที่ผ่านมาพบเพียงร่องรอยหลักฐานทางโบราณคดีประเภทเครื่องมือเครื่องใช้ และเครื่องประดับ ได้แก่ ชิ้นส่วนภาชนะดินเผา เครื่องมือประเภทขวานหิน และกำไลเปลือกหอย เป็นต้น หากแต่หลักฐานทางโบราณคดีภาพเขียนสีสมัยก่อนประวัติศาสตร์ในพื้นที่ดังกล่าวพบเพียง ๒ แห่ง คือ ภาพคนเป่าลูกดอก บนผนังถ้ำศิลป์ ภูเขาวัดหน้าถ้ำ อำเภอเมืองยะลา และแหล่งโบราณคดีภาพเขียนสีภูเขายะลาแห่งนี้เท่านั้น

จากสภาพภูมิประเทศโดยรอบแหล่งโบราณคดี

ภูเขายะลา ที่เป็นพื้นที่ราบเหมาะต่อการตั้งชุมชนในสมัยประวัติศาสตร์ และจากการสำรวจพบร่องรอยการตั้งถิ่นฐานของชุมชนสมัยประวัติศาสตร์ ณ แหล่งโบราณคดีท่าสาป - เขาควหา ซึ่งอยู่ไม่ไกลจากแหล่งโบราณคดี ภูเขายะลา และเป็นแหล่งโบราณคดีสมัยประวัติศาสตร์ที่พบร่องรอยการตั้งถิ่นฐานของกลุ่มชนที่นับถือพุทธศาสนาหายานที่สำคัญแห่งหนึ่งของลุ่มน้ำปัตตานี การค้นพบแหล่งโบราณคดีภูเขายะลาแห่งนี้จึงเป็นร่องรอยหลักฐานที่สำคัญอีกแห่งหนึ่งที่เชื่อมโยงเรื่องราวพัฒนาการทางประวัติศาสตร์ของกลุ่มชนสังคมบรรพกาลมาสู่สังคมสมัยประวัติศาสตร์ในพื้นที่ภาคใต้ตอนล่างได้เป็นอย่างดี

แหล่งโบราณคดีภูเขายะลา

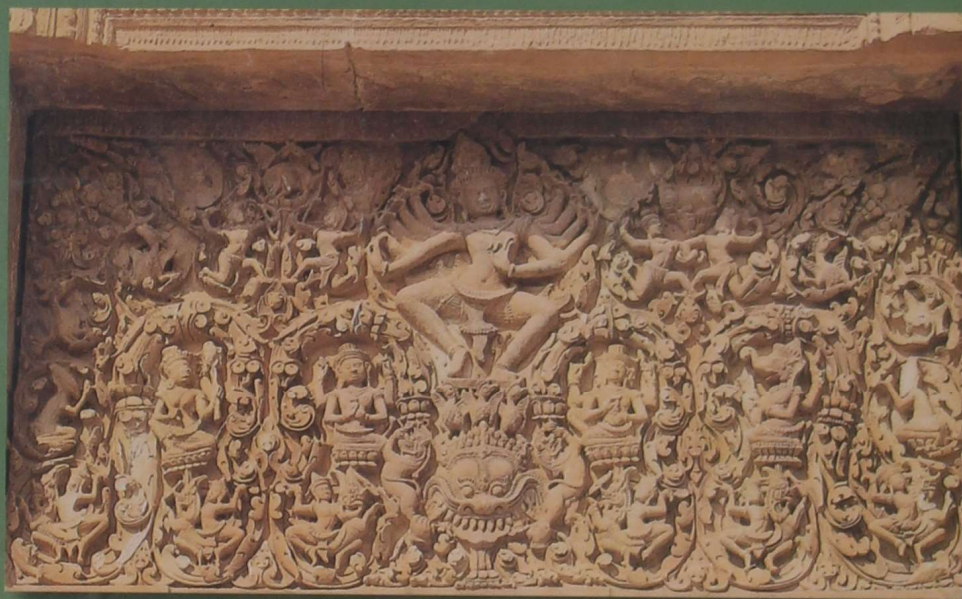
ภูเขายะลา สามารถมองเห็นเพิงผาที่พบภาพเขียนสีสมัยก่อนประวัติศาสตร์ได้อย่างชัดเจน

ณ เพิงผาด้านทิศตะวันตกเฉียงใต้ของภูเขายะลา หนึ่ง ในเขตหมู่ที่ ๒ บ้านภูเบ ตำบลยะลา อำเภอเมืองยะลา ในบริเวณเส้นทางที่ ๖ งบฯ ๓๑ ลิปดา ๒๖.๓๒ พิลิปดาเหนือ เส้นแวงที่ ๑๐๑ งบฯ ๑๑ ลิปดา ๐๙.๙ พิลิปดาตะวันออก ได้พบร่องรอยการอยู่อาศัยของกลุ่มชนในวัฒนธรรมสมัยก่อนประวัติศาสตร์เมื่อประมาณ ๒,๐๐๐ - ๓,๐๐๐ ปีมาแล้ว

แหล่งโบราณคดีบริเวณภูเขาดังกล่าวถูกค้นพบเมื่อปลายปี พ.ศ. ๒๕๔๑ โดยฝ่ายวิชาการ สำนักงานโบราณคดีและพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติที่ ๑๐ สงขลา ได้ทำสำรวจภูเขายะลา และได้สำรวจพบแหล่งโบราณคดีสมัยก่อนประวัติศาสตร์ในบริเวณด้านตะวันตกเฉียงใต้ของภูเขายะลา ซึ่งชาวบ้านเรียกเพิงผาบริเวณนั้นว่า “ตอหลัง” หรือ “ตอแล” ซึ่งเป็นภาษามลายูแปลว่า

เพิงผาที่ใช้ในการบวงสรวง เพิงผาดังกล่าวมีความยาวโดยรวมประมาณ ๕๐ เมตร กว้างประมาณ ๒๐ เมตร พื้นเพิงผาอยู่สูงจากระดับพื้นที่ทั่วไปประมาณ ๑๕ เมตร บริเวณเพิงผามีทางเดินต่อกันเป็นแนวยาว สภาพโดยทั่วไปของพื้นเพิงผาพบร่องรอยการทับถมของกระดูกสัตว์และกระดูกมนุษย์ เปลือกหอย ปะปนอยู่กับก้อนหินปูนขนาดเล็กจนถึงขนาดใหญ่ มีร่องรอยการขุดทำลายเพื่อนำดินไปใช้ประโยชน์ในการเกษตรกรรม

บริเวณผนังเพิงผาพบร่องรอยภาพเขียนสีในสมัยก่อนประวัติศาสตร์ อยู่เป็นแนวยาวตลอดเพิงผา แต่สภาพลบเลือนไปมากแล้ว โดยบริเวณเพิงผาใหญ่ ภาพเขียนสีลบเลือนไปเกือบหมด เหลือร่องรอยของ

ทับหลัง ศิวะนาฏราช

อายุราวกลางพุทธศตวรรษที่ ๑๗ - ปลายพุทธศตวรรษที่ ๑๗
ปราสาทศรีขรภูมิ จังหวัดสุรินทร์